

En kartläggning av lokal operativ samverkan inom kvinnofrid

- i Ljusdals och Sandvikens kommuner

Tord Fredriksen
Katarina Lundin

FoU Välfärd
Arbetsrapport 2023:1

regiongavleborg.se

Sammanfattning

Våld i nära relationer är en allvarlig fråga, ett komplext fenomen och ett stort samhällsproblem. Våldets konsekvenser är dessutom ett utbrett folkhälsoproblem och enligt Världshälsoorganisationen (WHO) är det en kränkning av de mänskliga rättigheterna. Det finns en mängd olika typer av våld¹; psykiskt, fysiskt, ekonomiskt och sexuellt bland annat. Våld i nära relationer drabbar både kvinnor och män, men kvinnor drabbas oftare av upprepat och mer allvarligt våld. Förövaren är i majoriteten av fallen en man. Det är dessutom många barn som upplever våld i sin familj och i sin hemmiljö, den plats som ska vara deras trygghet.

Av flera skäl är samverkan viktigt och när det kommer till samverkan inom kvinnofridsområdet handlar det ytterst om liv eller död. I Gävleborgs genomförandeplan för Sveriges kommuners och regioners (SKR) kvinnofridsatsning beskrivs ett av RSS² prioriterade mål för arbetet med att integrera kvinnofridsområdet i RSS ordinarie struktur. Målet är att skapa en översyn av samverkansforum där ärenden inom området våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt oro för barn förekommer. Det är utifrån detta mål den här kartläggningen är gjord i två utvalda kommuner i Gävleborgs län. För att genomföra kartläggningen har intervjuer genomförts med nyckelpersoner i de olika verksamheterna under perioden april till och med december 2022.

Kartläggningen visar att det pågår mycket och bra samverkan i de två kommunerna, samtidigt finns det anledning att reflektera över hur samverkan och våld i nära relationer definieras av de olika parterna. Det finns en rad goda exempel på lokal samverkan inom området som kan fungera som en inspiration för det fortsatta samverkansarbetet inom kvinnofridsområdet. Informanterna berättar att det behövs mer kunskap om våld i nära relationer, inte minst inom hedersrelaterat våld och förtryck. Informanterna ser att organisering och implementering av arbetet med våld i nära relationer är viktigt och de önskar lära sig ännu mer av varandra genom att samverka mer och ur ett helhetsperspektiv. Som i många frågor är det personliga engagemanget viktigt och nödvändigt. Samtidigt är det lika viktigt att framhålla funktionen hos den som är en del av samverkanstrukturen och inte enbart personens intresse för att samverka.

¹ Socialstyrelsen, 2016

² Regionala samverkans- och stödstrukturen för socialtjänst och närliggande hälso- och sjukvård.

INNEHÅLL

FÖRORD	1
1. BAKGRUND TILL UPPDRAGET	1
1.1 Avgränsning	1
1.2 Syfte	2
1.3 Frågeställningar	2
2. VÅLD I NÄRA RELATIONER	3
2.1 Centrala begrepp	3
2.2 Våldets omfattning	4
2.3 Kan våld förebyggas genom samverkan?	5
2.3.1 Varför samverkan	5
2.3.2 Evidens avseende samverkan	5
2.3.3 Dödsfallsutredningar	5
2.3.4 Socialnämndens ansvar	6
2.3.5 Hälso- och sjukvårdens ansvar	7
2.3.6 Överenskommelse om samverkan	7
2.3.7 Välfärdsorganisationens struktur i länet	7
3. METOD	9
3.1 Målgruppsanalys	9
3.2 Intervjuer	9
3.2.1 Urval av informanter	9
3.2.2 Genomförande av intervjuerna	9
3.2.3 Bearbetning och presentation av insamlad data	10
3.2.4 Verktyg för att ge en kontext till resultatet	10
4. TEORETISKT RAMVERK	11
4.1 Samverkan som begrepp	11
4.2 Samverkanstrappan	11
5. RESULTAT AV INTERVJUERNA	13
5.1 BARNAHUS	13
5.2 POLISEN	15
5.2.1 Våld i nära relationer	15

5.2.2 Hedersrelaterat våld	15
5.2.3 Våld i Unga parrelationer	16
5.2.4 Barn som har utsatts för och upplevt våld	16
5.3 LJUSDALS KOMMUN	17
5.3.1 Våld i nära relationer	17
Socialtjänsten	19
Elevhälsan	19
5.3.2 Hedersrelaterat våld	20
Socialtjänsten	20
Elevhälsan	20
5.3.3 Våld i unga parrelationer	21
Socialtjänsten	21
Elevhälsan	21
5.3.4 Barn som har utsatts för och upplevt våld	21
Socialtjänsten	21
Elevhälsan	22
5.4 KVINNOJOURN I LJUSDALS KOMMUN	23
5.4.1 Våld i nära relationer	23
5.4.2 Hedersrelaterat våld	23
5.4.3 Våld i unga parrelationer	23
5.4.4 Barn som har utsatts för och upplevt våld	23
5.5 REGION GÄVLEBORGS SAMVERKAN I LJUSDALS KOMMUN	24
5.5.1 Våld i nära relationer	24
Familjecentrum i Ljusdal och Barn- och familjehälsa Ljusdal	24
Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Hudiksvall	24
Psykiatrisk mottagning Hudiksvall och Beroendecentrum Ljusdal	24
5.5.2 Hedersrelaterat våld	25
Familjecentrum i Ljusdal och Barn- och familjehälsa Ljusdal	25
Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Hudiksvall	25
Psykiatrisk mottagning Hudiksvall och Beroendecentrum Ljusdal	26
5.5.3 Våld i unga parrelationer	26
Familjecentrum i Ljusdal och Barn- och familjehälsa Ljusdal	26
Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Hudiksvall	26
Psykiatrisk mottagning Hudiksvall och Beroendecentrum Ljusdal	26
5.5.4 Barn som har utsatts för och upplevt våld	26
Familjecentrum i Ljusdal och Barn- och familjehälsa Ljusdal	26
Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Hudiksvall	27
Psykiatrisk mottagning Hudiksvall och Beroendecentrum Ljusdal	27

5.6 SANDVIKENS KOMMUN	28
5.6.1 Våld i nära relationer	28
Socialtjänsten	29
Elevhälsan	30
5.6.2 Hedersrelaterat våld	31
Socialtjänsten	31
Elevhälsan	31
5.6.3 Våld i unga parrelationer	31
Socialtjänsten	31
Elevhälsan	31
5.6.4 Barn som har utsatts för och upplevt våld	32
Socialtjänsten	32
Elevhälsan	32
5.7 KVINNOJOURN OCH TJEJJOURN I SANDVIKENS KOMMUN	33
5.7.1 Våld i nära relationer	34
5.7.2 Hedersrelaterat våld	34
5.7.3 Våld i unga parrelationer	34
5.7.4 Barn som har utsatts för och upplevt våld	35
5.8 REGION GÄVLEBORGS SAMVERKAN I SANDVIKENS KOMMUN	36
5.8.1 Våld i nära relationer	36
Sandvikens Familjecentral och Barn- och familjhälsa Västra Gästrikland	36
Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Gävle	36
Psykiatrisk mottagning Sandviken och Beroendecentrum Gävle	37
5.8.2 Hedersrelaterat våld	38
Sandvikens Familjecentral och Barn- och familjhälsa Västra Gästrikland	38
Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Gävle	38
Psykiatrisk mottagning Sandviken och Beroendecentrum Gävle	38
5.8.3 Våld i unga parrelationer	38
Sandvikens Familjecentral och Barn- och familjhälsa Västra Gästrikland	38
Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Gävle	39
Psykiatrisk mottagning Sandviken och Beroendecentrum Gävle	39
5.8.4 Barn som har utsatts för och upplevt våld	39
Sandvikens Familjecentral och Barn- och familjhälsa Västra Gästrikland	39
Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Gävle	39
Psykiatrisk mottagning Sandviken och Beroendecentrum Gävle	39
5.9 MANDAT FÖR SAMVERKAN	41
5.10 INFORMANTERNAS FÖRBÄTTRINGSFÖRSLAG OCH IDENTIFIERADE PROBLEMMOMRÅDEN	43

6. AVSLUTANDE KOMMENTARER	45
KÄLLOR	47
Litteratur	47
Övriga källor	48

Förord

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är en jämställdhetsfråga och ett stort samhälls- och folkhälsoproblem. 2021-2023 genomför Sveriges kommuner och regioner en satsning för att stödja kommuner och regioner att utveckla arbetet för jämställdhet och kvinnofrid. Arbetet har sin utgångspunkt i regeringens jämställdhetspolitiska delmål och nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Medel har fördelas från Sveriges kommuner och regioner till de regionala stöd- och samverkansstrukturerna, RSS.

Kvinnofridssatsningen i Gävleborgs län har genomförts i samverkan mellan Länsledning Valfärd och Länsstyrelsen Gävleborg. Länsledning har på 50 procent hyrt en utvecklingsledare från länsstyrelsen i uppdrag att stödja samordningen inom uppdraget att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och att stödja utvecklingsarbetet inom området. I syfte att utveckla lokal, regional och tvärssektoriell samverkan gavs FoU Valfärd Region Gävleborg uppdraget att kartlägga utvalda kommuners samverkan inom kvinnofridsområdet.

Magnus Höijer
Ordförande Länsledning Valfärd
Sektorchef Valfärd
Gävle kommun

Tina Mansson Söderlund
Ordförande Länsledning Valfärd
Bitr. Hälso-och sjukvårdsdirektör
Region Gävleborg

1. Bakgrund till uppdraget

I syfte att stimulera framväxten av regionala resurscentra för barn och vuxna som är utsatta eller riskerar att utsättas för våld av närstående, i synnerhet hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) har Länsstyrelsen Gävleborg genomfört en behovsinventering³. Av resultatet framgår att det i kommunerna uttrycks ett stort behov av utökad samverkan mellan aktörer. Det framkommer också ett behov av samlad spetskompetens inom HRV, ett slags Resurscentra som kan ge stöd i ärenden och handläggning. Vad gäller kompetensutveckling är det främst utbildning till de yrkesverksamma som behövs. Det handlar till exempel om baskunskap för bland annat skolpersonal: Vad är HRV och hur kan det upptäckas? I stort sett alla kommuner anger att det finns ett behov av att få diskutera ärenden, ses och utbyta erfarenheter samt att det finns en önskan att få mer utrymme att arbeta med HRV. En gemensam uppfattning är att framgångsfaktorer i arbetet med HRV är kunskap, god samverkan, goda relationer, kvalitet och långsiktigt arbete.

Under 2021 startade Länsstyrelsen Gävleborg och kommunerna Bollnäs, Ljusdal och Sandviken arbetet *En kommun fri från våld* i samverkan med organisationen MÄN⁴. Sweco fick i uppdrag av Länsstyrelsen Gävleborg att löpande utvärdera insatsen *En kommun fri från våld* där medarbetare i kommunerna har utbildats i våldsprevention av MÄN. Utöver en ökad kunskapsnivå framkommer det att insatsen bidragit till ökad samverkan över förvaltnings- och bolagsgränser samt kunskap om andra verksamheters generella arbete inom kommunen⁵.

I Gävleborgs genomförandeplan för SKR:s kvinnofridsatsning beskrivs ett prioriterat mål för arbetet med att integrera kvinnofridsområdet i RSS ordinarie struktur. Målet är att skapa en översyn av samverkansforum där ärenden inom området våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt oro för barn förekommer. Inom ramen för SKR:s Kvinnofridsatsning 2021-2023 fick FoU Välfärd våren 2022 i uppdrag av Länsstyrelsen Gävleborg att kartlägga hur den lokala operativa samverkan inom kvinnofridsområdet ser ut i två av länets kommuner⁶. Förhoppningen var att finna goda exempel på fungerande samverkansstrukturer⁷ som kan leda till ett länsövergripande utvecklingsarbete.

1.1 Avgränsning

Med kartläggning menar vi i den här rapporten att vi gör en deskriptiv lägesbild av hur den lokala operativa samverkan ser ut i Ljusdals och Sandvikens kommun inom området kvinnofrid. Ambitionen är inte att utvärdera eller värdera hur samverkan fungerar. Däremot har vi valt ut exempel som informanterna har berättat om för att beskriva hur samverkan kan se ut och analyserar dessa utifrån den teoretiska modell vi valt, samverkanstrappan⁸. Skillnaden mellan att värdera samverkan och att hitta goda exempel på samverkan är att det första syftar till att göra en analys av hur samverkan fungerar och det andra är att presentera beskrivningar av hur samverkan ser ut.

³ Länsstyrelsen Gävleborg, 2019

⁴ Riksförbundet MÄN är en ideell organisation. Ett manligt nätverk mot mäns övergrepp.

⁵ Sweco, 2022

⁶ För att läsa om hur samverkan ser ut i hela Gävleborgs län se Gustafsson, K. 2016

⁷ Se mer om definition av samverkansstruktur under avsnittet Teoretiskt ramverk.

⁸ Beskrivs under kapitel 4.

1.2 Syfte

Att kartlägga den lokala operativa samverkan inom kvinnofridsområdet i Ljusdals- och Sandvikens kommun samt att finna goda exempel på fungerande samverkansstrukturer.

1.3 Frågeställningar

1. Hur ser samverkan ut kring våld i nära relationer (VINR) i de två utvalda kommunerna?
2. Hur ser samverkan ut kring hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) i de två utvalda kommunerna?
3. Hur ser samverkan ut kring våld i unga parrelationer i de två utvalda kommunerna?
4. Hur ser samverkan ut kring barn som har upplevt och utsatts för våld i de två utvalda kommunerna?

2. Våld i nära relationer

I syfte att skapa en förståelse för kunskapsområdet VINR och HRV och dess komplexitet följer en kort introduktion. Som ett stöd och en bakgrund för vidare läsning beskrivs våldets mekanismer, omfattning samt varför utvalda beskrivningar av varför samverkan behövs inom det här området.

2.1 Centrala begrepp

Enligt SKR är Kvinnofrid en vision och ett mål och betyder en strävan mot att kvinnor och deras barn inte ska utsättas för våld, hot och kränkningar⁹. Det finns en mängd olika typer av våld¹⁰. Psykiskt våld kan handla om nedsättande kommentarer, förlöjliganden, glåpord, hot, tvång och trakasserier. Den våldsutsatta kan också utsättas för kontroll och social isolering. Fysiskt våld kan bestå av örfilar, knytnävsslag, slag med tillhyggen, knivstick, sparkar och stryptag. Sexuellt våld kan innebära olika former av sexuellt påtvingade handlingar. Det kan till exempel vara att tvinga den utsatta att se på pornografi, samlag utan samtycke, sexuella trakasserier och användning av ett sexuellt kränkande språk.

Utöver detta kan våldet även ta sig uttryck på andra sätt. Försummelse, till exempel genom att den utsatta inte får den hjälp med mat, medicin eller hygien som hen behöver. Digitalt våld, som till exempel kan bestå av hotfulla eller kränkande sms eller kontroll av hur någon förflyttar sig via GPS. Materiellt våld, som kan innebära förstörelse eller stöld av den utsattas personliga tillhörigheter, bohag, värdesaker med mera. Ekonomiskt våld, som kan uttryckas genom ekonomiska hot, begränsningar av gemensamma ekonomiska tillgångar eller genom att tvinga någon att utföra ekonomiska olagligheter.

Länsstyrelsen Östergötland har sedan år 2005 haft ett nationellt uppdrag från regeringen att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Enligt den webbplats som Länsstyrelsen Östergötland driver handlar hedersförtryck¹¹ om hedersrelaterat våld och förtryck, om att upprätthålla gemensamma normer och värderingar som råder i den egna familjen/släkten eller i ett större kollektiv. Det kan också handla om att återupprätta familjens eller släktens anseende om det skadats. Heder handlar om en kollektiv moral där kontrollen av kvinnans sexualitet är en förutsättning för upprätthållandet av kollektivet och patriarkatet. Kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet betraktas därför som nödvändig för att upprätthålla familjens anseende. Familjens anseende och status är beroende av flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Det innebär att rykten kan räcka för att en familj ska anses förlora sin heder. Det kan också medföra att flickor och kvinnor som utsätts för sexuella övergrepp inte vågar berätta om det och att de skuldbeläggs om det kommer fram.

Föreställningen om att mäns och familjers heder beror på kvinnors och flickors sexuella beteende hör också samman med förekomsten av barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor. Att leva i en hederskontext innebär att det finns förväntningar och krav på att familjens, släktens eller ett ännu större kollektivs intressen sätts framför de egna. Val av partner är till exempel många gånger inte en individs eget val utan en angelägenhet för familjen eller ett större kollektiv.

⁹ Sveriges kommuner och regioner (SKR), 2013

¹⁰ Socialstyrelsen, 2016

¹¹ Länsstyrelsen Östergötland, 2023

2.2 Våldets omfattning

VINR drabbar både kvinnor och män. Men kvinnor drabbas oftare av upprepat och mer allvarligt våld. Förövaren är i majoriteten av fallen en man. År 2022 gjordes enligt Polismyndighetens statistik¹² för polisområde Gävleborg 1 103 anmälningar om brott i parrelation. 984 av anmälningarna var brott där kvinnor varit utsatta och 119 av anmälningarna var brott där män varit utsatta. Ett annat sätt att beskriva statistiken är att 89 procent av anmälningarna är brott där kvinnor varit utsatta och 11 procent är brott där män varit utsatta. De tre vanligaste brotten där kvinnor var utsatta är: 332 anmälningar om misshandel (ej grov) som skedde inomhus, 199 anmälningar om ofredande och 191 anmälningar om olaga hot (ej internetrelaterade). Motsvarande för männen är: 55 anmälningar om misshandel (ej grov) som skedde inomhus, 25 anmälningar om ofredande och 25 anmälningar om olaga hot (ej internetrelaterade).

Det är många barn som upplever våld i sin familj. Enligt BRÅ¹³ lever cirka 150 000 barn i Sverige tillsammans med en förälder som blivit misshandlad av den andra föräldern. Flera studier¹⁴ tyder på att ungefär vart tionde barn i Sverige någon gång har upplevt våld mellan närstående vuxna. I en stor svensk studie¹⁵ om ungas våld i relationer framkommer det att nästan 60 procent av ungdomar i åldern 15–19 år har varit utsatta för våld eller trakasserier i den egna kärleksrelationen. Det är betydligt fler tjejer än killar som uppger att de blivit utsatta för sexuellt våld. Tjejer beskriver även hur normer om förväntningar om vad man bör ställa upp på gör att de inte anser att det de blivit utsatta för som våld.

I Gävle kommuns våldskartläggning¹⁶ framgår att närmare hälften av de som utsatts för våld har sökt hjälp eller haft kontakt med någon organisation eller verksamhet på grund av sin utsatthet. En tredjedel av dessa upplever i sin tur att den kontakt eller det stöd de fått inte har motsvarat deras behov.

År 2022¹⁷ inkom totalt 310 ansökningar till socialtjänsten i länet om stöd på grund av VINR. Av dessa ansökningar kom 284 från kvinnor. Det har skett en ökning av ansökningar om stöd på grund av VINR från kvinnor med 4,8 procent mellan 2021¹⁸ och 2022. Av det totala antalet ansökningar som görs är andelen ansökningar om stöd på grund av VINR 14 procent för båda könen. För kvinnor rör 32 procent ansökningar på grund av VINR. Det inkom även 37 ansökningar om stöd på grund av HRV. Av dessa var 32 ansökningar från kvinnor och även där har det skett en ökning med 52,4 procent mellan 2021 och 2022.

Gällande anmälningar till socialtjänsten på grund av VINR inkom år 2022 totalt 281 stycken och 246 av dem avsåg kvinnor. Det har skett en ökning av anmälningar på grund av VINR mot kvinnor och den ökningen är 12,3 procent mellan 2021 och 2022. Av det totala antalet anmälningar som görs är 7 procent på grund av VINR för båda könen. För kvinnor rör 18 procent av anmälningarna VINR. Samtidigt inkom 5 anmälningar på grund av HRV, alla avsåg kvinnor. Det är en minskning med 66,7 procent mellan 2021 och 2022.

¹² Statistik från Polismyndigheten Gävleborg, 2022

¹³ Brottsförebyggande rådet (Brå), 2014

¹⁴ Gilbert, R., Spatz Widom, C., Browne K., Fergusson D., Webb, E., & Janson, S., 2009

¹⁵ Korkmaz, S. 2021

¹⁶ Andersson, O. & Mobäck, R., 2022

¹⁷ Åsbrink, P. 2023

¹⁸ Åsbrink, P. 2022

2.3 Kan våld förebyggas genom samverkan?

2.3.1 Varför samverkan

Enligt Socialstyrelsen¹⁹ är utsatthet för våld i nära relationer ett mångfasetterat problem och därför brukar socialtjänsten, hälso- och sjukvården och olika myndigheter behöva samverka kring den utsatta personen. Samverkan behövs ofta både i enskilda ärenden, som rör personer som är utsatta för våld i nära relationer, och på en övergripande nivå. Samverkan²⁰ kan behövas av olika skäl. Det kan vara för att komma i kontakt med våldsutsatta vuxna och barn, barn som bevittnat våld och personer som utövar våld samt för att ge dem det stöd och den hjälp som de behöver och har rätt till.

Samverkan kan också behövas för att utveckla verksamheter för målgrupperna och den kan samtidigt bidra till att öka kompetensen hos personalen. Förvaltningslagen²¹ ställer krav på att varje myndighet ska hjälpa andra myndigheter inom ramen för den egna verksamheten. Det gäller vid all förvaltningsverksamhet²², inte bara vid ärendehandläggning. Om samverkan ska ske över en sekretessgräns²³ är det viktigt att varje verksamhet har klart för sig vilka uppgifter de kan dela med varandra utan hinder av sekretess. Skyldigheten att samverka gäller enbart för uppgifter som inte är sekretessbelagda. Enligt förarbetena till förvaltningslagen ska regeln ses som ett uttryck för lagstiftarens intresse av en effektivare förvaltning. Möjligheten att samverka ska inte bero på hur myndigheter med skilda verksamhetsområden är indelade. Myndigheterna ska²⁴, som det hette i äldre lagstiftning, ”räcka varandra handen”. Det är alltså viktigt att myndigheterna strävar efter att uppnå samstämmighet och konsensus även om de har olika inriktning.

2.3.2 Evidens avseende samverkan

Det finns viss evidens²⁵ för att en samordnad samverkan, där flera verksamheter och myndigheter involveras, kan medföra att de utsatta erhåller mer stöd och bättre tillgång till olika serviceinsatser från samhällsaktörer, både för sig själva och sina barn. Denna typ av samverkan kan även resultera i att de våldsutsatta blir mer benägna att medverka i sin egen riskhantering, det vill säga att de i högre utsträckning förstår och accepterar de inskränkningar som också kommer med olika typer av skyddsåtgärder. Samordnad samverkan är dock ett förhållningssätt och inte en enskild åtgärd. Vilket gör att det specifika innehållet i sådan samverkan, vad gäller valet av åtgärder, kan variera stort. Denna variation medför att det saknas entydig evidens för samordnad samverkan, då de samverkansformer som jämförts med varandra skiljer sig avsevärt åt vad gäller de åtgärder som använts.

2.3.3 Dödsfallsutredningar

Socialstyrelsen²⁶ gjorde en genomgång av samtliga fall där en kvinna dödats av en partner eller tidigare partner under 2016 och 2017. Det framkom att kvinnornas barn ofta var närvarande när det skedde och att samtliga kvinnor hade sökt hjälp eller varit i kontakt med myndigheter innan de dödades. Socialstyrelsen gjorde bedömningen att om myndigheter hade agerat snabbare och mer lämpligt, så hade dödandet av de flesta av dessa kvinnor kunnat undvikas. Okunskap och otillräckliga

¹⁹ Socialstyrelsen, 2018

²⁰ Kunskapsguiden, 2023

²¹ Förvaltningslagen (2017:900) 8 §

²² Förvaltningslagen (2017:900) 1 §

²³ Socialstyrelsen, 2016

²⁴ Prop. 1985/86:80 s.23

²⁵ Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte), 2022

²⁶ Socialstyrelsen, 2018

rutiner hos myndigheter och andra samhällsaktörer²⁷ kan delvis leda till att kvinnor och barn inte får det skydd och stöd de behöver. Den hjälp som erbjuds är också beroende av de professionellas förståelse av våldet²⁸ och för att erbjuda lämpliga insatser behöver professionella förstå våldet som våld snarare än som konflikter mellan jämbördiga parter. Hälso- och sjukvården har en särskild möjlighet att fånga upp kvinnors utsatthet för våld då besök hos sjukvården kan vara den enda chans som våldsutsatta kvinnor har att berätta för någon om sin utsatthet.

2.3.4 Socialnämndens ansvar

Enligt socialtjänstlagen²⁹ ska socialnämndens insatser för en enskild person utformas och genomföras tillsammans med henne eller honom och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan, organisationer och föreningar. I Socialstyrelsens föreskrifter³⁰ och allmänna råd om våld i nära relationer finns föreskrifter om samverkan, både för socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Föreskrifterna reglerar hur både socialnämnden och vårdgivaren ska samverka för att samordna sina insatser så att de inte motverkar varandra.

Om insatser ges till flera i en familj, ska samtliga insatser samordnas. Vidare ska även samverkan ske externt med andra verksamheter, myndigheter och organisationer som berörs för att skapa förutsättningar för att de samordnade insatserna från de olika aktörerna inte motverkar varandra. Om insatser ges till flera i en familj, ska socialnämnden även samverka för att skapa förutsättningar för att samordna samtliga insatser. När det specifikt handlar om våldsutsatta och barn som bevittnat våld, ska insatserna samordnas med beaktande av behovet av trygghet och säkerhet hos dessa. Det ska fastställas var i verksamheten som ansvaret för den interna och externa samverkan ska ligga. Slutligen tar föreskrifterna upp bestämmelserna om att kommunen tillsammans med regionen ska upprätta en individuell plan när en enskild har behov av insatser både från socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

Socialtjänsten³¹ har även ett ansvar att samverka på en övergripande nivå. Exempel på områden där samverkan på övergripande nivå behövs är inom de olika delarna av socialtjänsten, mellan socialtjänsten och andra myndigheter och med civilsamhällets ideella föreningar. Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärds kartläggning³² fastslår att samverkan mellan olika aktörer, som exempelvis socialtjänst och polis, avseende riskhantering av våld i nära relation och stalkning är en framgångsfaktor för att skydda de utsatta. Samtidigt omfattas arbetet av en mängd utmaningar och präglas till stora delar av verksamhetens organisation, och den struktur som omger dessa organisationer. Bristande samverkan och samordning av riskbedömning och riskhantering³³ mellan verksamheter har varit en bidragande orsak till att ärenden med utsatta kvinnor i behov av stöd och hjälp har fått en dödlig utgång. Det finns ett flertal samverkansprogram³⁴ som syftar till att skapa en effektivare samverkan. De kan innehålla ett flertal olika insatser för såväl våldsutövaren som den våldsutsatta. De kan även anpassas lokalt utifrån de förutsättningar som finns. Insatser som kan ingå är riskbedömning och säkerhetsplanering, ekonomiskt-, juridiskt- och medicinskt stöd.

²⁷ Ekström, 2016

²⁸ Mattsson, 2013

²⁹ Socialtjänstlagen (2001:453) 3 kap. 5 §

³⁰ HSLF-FS 2022

³¹ Socialstyrelsen, 2016

³² Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte), 2022

³³ Socialstyrelsen, 2018

³⁴ Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte), 2022

2.3.5 Hälsa- och sjukvårdens ansvar

De olika verksamheterna inom hälso- och sjukvården har en viktig roll när det kommer till att upptäcka och uppmärksamma utsatthet för våld³⁵. Hälso- och sjukvården ska arbeta för att de som är våldsutsatta erbjuds vård och omvårdnad. Om den som söker hälso- och sjukvård även har behov av andra former av stöd ingår det i hälso- och sjukvårdens ansvar att hänvisa personen i fråga till de verksamheter som har rätt kompetens och resurser för att ge det stödet.

Det finns bestämmelser om hur hälso- och sjukvården ska agera om en vuxen har symtom eller visar tecken på utsatthet för våld i nära relation. Det ska beaktas vilka behov den vuxne kan ha av både fysisk och psykisk vård. Den vuxne ska få information om möjligheten till vård inom hälso- och sjukvården och stöd och hjälp från socialtjänsten samt kontakt med frivilligorganisationer. Om den vuxne samtycker ska hälso- och sjukvårdspersonalen även hjälpa till att kontakta socialtjänsten. Hälso- och sjukvårdspersonalen ska ta reda på om det finns barn i familjen och om det finns en anmälan till socialtjänsten vid misstanke om att barnet eller barnen far illa. I Patientjournalen ska det dokumenteras vilka åtgärder som gjorts enligt det som beskrivits ovan och vilka symtom eller tecken som har väckt misstanke om att den vuxne är våldsutsatt.

Det finns även särskilda bestämmelser³⁶ om att det ska tas särskild hänsyn till barns behov av råd och stöd om barnets förälder, eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp.

2.3.6 Överenskommelse om samverkan

I Gävleborg län är det ingen kommun som har en aktuell, skriftlig och på ledningsnivå beslutad överenskommelse³⁷ om samverkan i enskilda ärenden med någon av verksamheterna primärvård, vuxenpsykiatri, akutmottagningar, ungdomsmottagningar, polisen eller kvinnojouren. Det är inte samma sak som att ingen kommun har några överenskommelser om extern samverkan. För att en överenskommelse om samverkan ska räknas i Öppna jämförelser så ska den enligt definition vara beslutad på ledningsnivå vid mättillfället.

2.3.7 Valfärdsorganisationens struktur i länet

Den övergripande strukturen för samverkan mellan valfärdsorganisationerna i länet består både av en politisk ledningsgrupp och en strategisk samverkansledning³⁸.

Nätverk Valfärd är en politisk ledningsgrupp bestående av kommunernas ordförande för social-/omsorgs-/omvårdnadsnämnd eller motsvarande och för barn- och utbildningsnämnd eller motsvarande samt ledamöter i hälso- och sjukvårdsutskottet inom Region Gävleborg. Denna politiska ledningsgrupp har ett gemensamt ansvar för att på en övergripande nivå identifiera behov av, initiera, leda och utvärdera samt utveckla de gemensamma samverkansfrågorna i Gävleborgs län. Länet har delats in i fyra länsdelar: Norra och Södra Hälsingland, Västra Gästrikland och Gävle. För vart och ett av dessa områden finns en styrgrupp för den politiska nivån.

Länsledning Valfärd arbetar på uppdrag av Nätverk Valfärd. Länsledning Valfärd är en strategisk samverkansledning bestående av kommunernas förvaltningschefer eller motsvarande inom socialtjänst och utbildning samt hälso- och sjukvårdsdirektör, biträdande hälso- och sjukvårdsdirektör och andra utsedda representanter inom Region Gävleborg. Denna samverkansledning har på en

³⁵ Socialstyrelsen, 2022

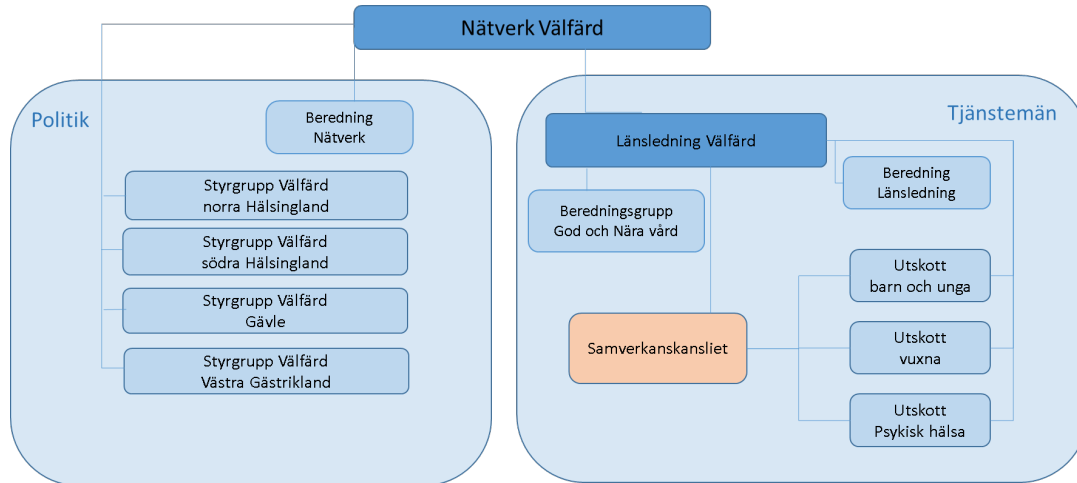
³⁶ Se 5 kap. 7 § hälso- och sjukvårdslagen, HSL, och 6 kap. 5 § patientsäkerhetslagen, PSL.

³⁷ Socialstyrelsen, 2023

³⁸ Region Gävleborg, 2013 och Region Gävleborg, 2023

strategisk nivå, ansvar för att identifiera, initiera, leda och utvärdera samt utveckla gemensamma samverkansfrågor i Gävleborgs län.

Under Utskott barn och Unga finns fyra så kallade operativa välfärdsgrupper Gävle, Västra Gästrikland, Södra Hälsingland och Norra Hälsingland.

3. Metod

3.1 Målgruppsanalys

Från början fanns en tanke att kartlägga de kommuner som var särskilt framgångsrika i sin samverkan inom kvinnofridsområdet. I den urvalsprocess som genomfördes gick det dock inte att hitta någon kommun mer framgångsrik än någon annan. Dessutom har kommunerna skilda förutsättningar att arbeta med området. I de större kommunerna i länet finns en annan typ av resurser och organisering än i de mindre. Det var dock ett tydligt önskemål från uppdragsgivaren att inte välja de största kommunerna i den här kartläggningen. Önskemål fanns även om att välja en kommun från Gästrikland och en från Hälsingland.

Urvalsprocessen för att bestämma vilka två kommuner som skulle kartläggas genomfördes på så sätt att representanter för alla länets kommuner fick svara på tre frågor vardera. Frågorna var en del av en större enkät som länsstyrelsen gick ut med till sitt nätverk för våld i nära relation samt Resursteam heder. Utifrån en sammanvägd bedömning av såväl svaren som geografisk placering, kommunstorlek och pågående etablerad samverkan valdes Ljusdals och Sandvikens kommun ut.

I denna kartläggning finns inte heller material för att säga att dessa två kommuners samverkan är särskilt goda exempel jämfört med övriga kommuner i länet. Istället har representanterna för Ljusdals och Sandvikens kommun fått beskriva hur den lokala operativa samverkan ser ut i inom området kvinnofrid

3.2 Intervjuer

Kartläggningen har genomförts genom att intervjua nyckelpersoner som i sitt arbete på olika sätt möter personer som blivit utsatta för våld i nära relationer eller som är chef över en sådan verksamhet. Totalt har 33 intervjuer genomförts under perioden april till och med december 2022. Intervjupersonerna kommer hädanefter löpande att refereras till som informanter.

3.2.1 Urval av informanter

Ett första urval av informanter gjordes av Länsledning välfärds utskott barn och ungas strategiska arbetsgrupp. Därefter har informanter kompletterats genom tips från intervjuer, enligt den så kallade snöbollsmetoden. Snöbollsmetoden är en urvalsmetod som går ut på att forskaren identifierar en informant som leder henne vidare till andra informanter som i sin tur kan leda till fler informanter.³⁹

Informanterna består till stor del av chefer från olika verksamheter i de två kommunerna och hos Region Gävleborg. Undantaget är olika medarbetare i kommunerna och regionen som har en specialiserad roll kopplad till våld i nära relationer och samverkan. I den kommun som saknar en samlad elevhälsa har operativ personal intervjuats. För verksamheterna kvinnojourer och polisen är det större variation i vilken roll de har i organisationen, men tydlig koppling finns till området våld i nära relationer. Informanterna och den verksamhet de representerar är valda utifrån att det i stor utsträckning är dessa verksamheter som kommer i kontakt med kvinnofridsområdet.

3.2.2 Genomförande av intervjuerna

Informanterna kommer dels från elevhälsan och socialtjänsten i Ljusdals- och Sandvikens kommun, dels från Polisen, Kvinnojour och olika verksamheter inom Region Gävleborg såsom primärvården, BUP, vuxenpsykiatri och beroendevården. Det har även gjorts en intervju med en informant från Barnahus Gävleborg. Nästan alla intervjuer har genomförts digitalt i Microsoft Teams. Ett fåtal har genomförts på plats fysiskt.

³⁹ Halvorsen K, 1992

Intervjuerna har varit 45-60 minuter långa och varit strukturerade utifrån en intervjuguide bestående av 7-8 frågor som utgått (från informantens yrkesroll). Svaren har antecknats, inga inspelningar har gjorts. En informant har enbart mejlat in skriftliga svar. Vid alla intervjuer har en utredare ansvarat för att anteckna och den andre för att ställa frågorna. Vid behov har båda hjälpts åt att ställa följdfrågor.

Intervjufrågor

1. Hur och med vilka samverkar ni i din kommun kring våld i nära relationer?
2. Hur och med vilka samverkar ni i din kommun kring hedersrelaterat våld och förtryck?
3. Hur och med vilka samverkar ni i din kommun kring våld i unga parrelationer?
4. Hur och med vilka samverkar ni i din kommun kring barn som har upplevt och utsatts för våld?
5. Vid screening av våld, heder och könsstympning hos exempelvis BVC⁴⁰, MVC⁴¹ och BUP⁴², hur ser systematisk samverkan ut?
6. Vilka mandat har de som ingår i samverkan?
7. Hur ska/kan samverkan ske lokalt på bästa sätt? Förbättringspotential?

3.2.3 Bearbetning och presentation av insamlad data

Det insamlade datamaterialet består av anteckningar från intervjuerna. Dessa har lästs och analyserats. Det huvudsakliga innehållet med vissa förtydliganden återges under resultatdelen. I så stor utsträckning som möjligt har vi valt att använda informanternas egna formuleringar. De citat som finns med i texten är ordagranna.

För att tydliggöra strukturerna och de olika verksamheternas och yrkesgruppernas roll i samverkan, presenteras resultatet grupperat efter organisation och verksamhet samt utifrån de ställda huvudfrågorna. Allt som återges under resultatdelen är referat av vad informanterna berättat. Det finns inga tolkningar eller värderingar från utredarna.

3.2.4 Verktyg för att ge en kontext till resultatet

I kapitel 2 presenterades en kontextuell bakgrund till kvinnofridsområdet. Denna knyts i kapitel 6 samman med resultatet av kartläggningen.

I kapitel 4 presenteras ett verktyg för att kunna definiera, förstå och kunna analysera samverkan. Detta verktyg kommer att återkommande användas i kapitel 5 där resultatet presenteras samt i kapitel 6 där de sammanfattande slutsatserna dras.

⁴⁰ Barnavårdscentral (BVC)

⁴¹ Barnmorskemottagning (MVC)

⁴² Barn-och ungdomspsykiatri (BUP)

4. Teoretiskt ramverk

4.1 Samverkan som begrepp

Samverkan är det som kan ske och sker mellan myndigheter, organisationer och förvaltningar på organisationsnivå, men även mellan enskilda individer och myndigheter. Avgörande är målet⁴³.

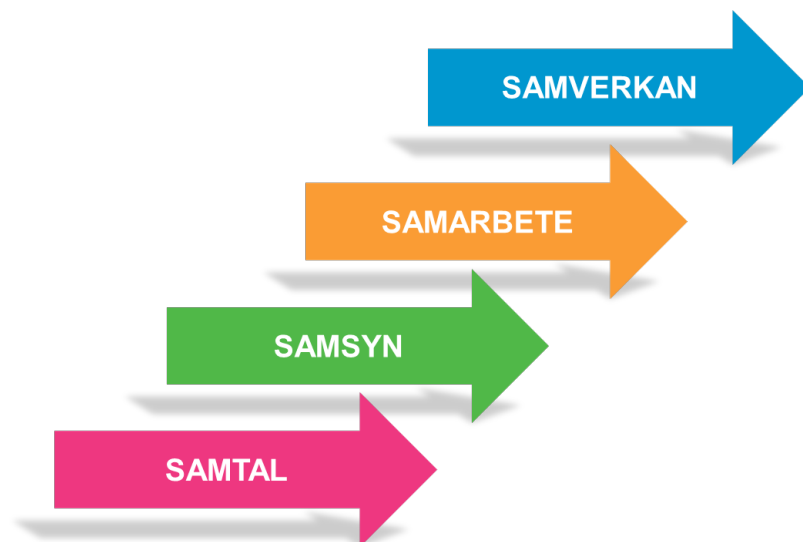
Kartläggningen utgår ifrån Storstadskommitténs⁴⁴ definitioner av samverkan. Enligt Storstadskommitténs betänkande är samverkan något som sker mellan enskilda individer liksom att det kan ske och sker mellan olika myndigheter, organisationer och förvaltningar på organisationsnivå, samt mellan enskilda individer och myndigheter, organisationer och förvaltningar.

Storstadskommitténs delbetänkande tar upp att samverkan används i tre olika sammanhang som ett medel för att uppnå olika syften. Det första sammanhanget är effektivare resursanvändning. Det andra sammanhanget är bättre service och det tredje att utveckla ett större inflytande. Storstadskommittén drar slutsatsen att samverkan innebär att man handlar eller fungerar gemensamt för ett visst syfte och att det avgörande vid samverkan är målet.

Samverkan innebär aktiviteter där någon form av gräns överskrids. Samverkan sker kring något och har ett syfte⁴⁵.

4.2 Samverkanstrappan

En fungerande samverkan kräver att alla inblandade parter har samma ambitionsnivå. Vilken ambitionsnivå som är rätt, beror på i vilket syfte och i vilket sammanhang samverkan ska ske. Ett sätt att definiera ambitionsnivån är genom samverkanstrappan som är utvecklad av Kampstras med flera⁴⁶. Den innehåller fyra steg och varje steg beskriver en viss grad av ambition och samverkan mellan parterna. Ju högre grad av samverkan som sker parterna emellan, ju högre upp i trappan hamnar de.

⁴³ SOU 1995:142

⁴⁴ SOU 1995:142

⁴⁵ Lindberg, 2009

⁴⁶ Kampstra, R. P., Ashayeri, J., & Gattorna, J., 2006

Om det inte redan finns en samverkan parterna emellan börjar samverkan på det första steget av samverkanstrappan med samtal. Trappans andra steg handlar om att ha en samsyn med fokus på yttre och inre processer. Det tredje steget är samarbete, vilket berör samordningen mellan parterna. Fjärde steget är samverkan då har alla parter ett gemensamt mål och de arbetar var för sig utifrån sina förutsättningar för att bidra med sin del för att nå målet. Vi kommer i kapitel 5 och 6 att använda dessa fyra steg för att diskutera om det som informanterna berättar kan definieras som samverkan, i enlighet med samverkanstrappan, och i så fall vilken nivå av samverkan det är.

För att ett samverkansprojekt ska vara lyckosamt är det viktigt att alla deltagare redan från början har en gemensam utgångspunkt och gemensamma referensramar. Att det finns en gemensam metod för att utveckla samverkan och att mål, principer och etiska förhållningssätt nog har diskuterats innan projektet startar⁴⁷.

Problem i samverkan förekommer när oklarhet råder beträffande de olika aktörernas domäner, behandlingsformer, mål och värderingskriterier och förväntningar på samverkansformerna⁴⁸

I en artikel i Äldrecentrum⁴⁹ aktualiseras vikten av samverkan utifrån att den stuprörsorganisation som kommuner, regioner och statliga myndigheter ofta har inte är anpassad efter de som har sammansatta behov av exempelvis vård och omsorg. När det kommer till individer med sammansatta behov som till exempel äldre, eller för den delen våldsutsatta, behövs samverkan mellan de olika professionerna och organisationerna. Samverkan som begrepp problematiseras i samma artikel utifrån att samverkan avser så många olika nivåer och aktiviteter samt att samverkan kan ses både som struktur och handling.

⁴⁷ Danermark, B. & Kullberg, C, 1999

⁴⁸ Danermark, B. & Kullberg, C, 1999

⁴⁹ Löfström, M, 2022

5. Resultat av intervjuerna

Resultatdelen består av flera delkapitel. I det första delkapitlet beskrivs Barnahus Gävleborg. Därefter följer delkapitel som är uppdelade per organisation och de olika huvudrubrikerna: Våld i nära relationer, Hedersrelaterat våld, Våld i unga parrelationer och barn som har upplevt och utsatts för våld.

5.1 Barnahus

Informanten beskriver hur Barnahus Gävleborg är en samverkan mellan alla kommuner i länet, socialtjänsten, polisen, åklagare och Region Gävleborg. Det finns en styrgrupp med representanter för alla kommuner, åklagare, polis, regionen och dess uppdrag är att dra upp riktlinjer för uppdraget. Det finns även en arbetsgrupp där samma organisationer är representerade. Samverkan syftar till att barnet inte ska komma i kläm utan att alla ska hjälpas åt och samverka vid misstanke om våld i nära relation. Barnahus Gävleborg är en stödfunktion som socialtjänsten har och de är till för alla länets kommuner. Geografiskt är barnahus placerat i Gävle och Hudiksvall. Filialen i Hudiksvall tillkom på grund av att barnen i Hälsingland fick åka så långt när det bara fanns barnahus i Gävle.

I Gävle arbetar tre samordnare, en från socialtjänsten, en från polisen och en som har hedersrelaterat våld och förtryck som sin målgrupp. Denna samordnare arbetar även förebyggande mot förskolor och skolor. I Hudiksvall är barnahus placerat i polishuset och enbart bemannat av polisen. Utifrån invånarantal används barnahus relativt jämnt av kommunerna.

Ett uppdrag är att öka kunskapsläget i länet. Ett exempel på förebyggande arbete är att hjälpa förskolor och skolor att arbeta bort vissa beteenden eller förutfattade meningar genom att informera föräldrarna vid inskrivning i förskola om hur rutinerna på den aktuella förskolan ser ut. Exempelvis har det funnits ett fall där en familj inte ville att deras barn skulle vila i samma rum som barn med motsatt kön. Samordnaren är en stödfunktion i olika hedersärenden, både där det förekommit brott och där det inte förekommit brott. Ett exempel är att stödja socialtjänsten kring att skriva fram ett omhändertagande av barn i enlighet med lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Enligt informanten är målgruppen för barnahus barn som varit utsatta för våld i nära relation eller sexuellt utsatta, oavsett relation. I praktiken innebär det oftast sexualbrott i nära relation. Vid misstanke om våld i nära relation kan inte föräldrarna/vårdnadshavarna ge tillåtelse när det kommer till att hålla förhör med barnet eftersom det ofta är någon av dem som är misstänkt för att ha utsatt barnet. Barnen kommer därför på förhör utan föräldrarnas vetskap. Om det är en annan person som är misstänkt för att utsätta barnet ser det annorlunda ut, då kan förhör planeras i samråd med föräldrarna. Det är ett större arbete kring de barn där föräldrarna ska vara ovetandes.

Om det behöver göras läkarundersökningar så görs dessa på barnsjukhuset i Gävle eller Hudiksvall. Enligt informanten fungerar läkarundersökning och samverkan kring brottsprocessen, men det finns utvecklingsområden när det kommer till samverkan med Region Gävleborg. Främst handlar det om krisstöd och att förenkla kontakten med barn- och ungdomspsykiatri (BUP) för den här gruppen barn och unga. Det finns en krisstödsmodell efter barnförhöret om föräldrarna är misstänkta. Den innebär att två behandlare följer med hem på kvällen och stöttar barn och förälder. Det finns även ett krisstöd med uppföljning dagen efter per telefon eller fysiskt möte. Dessa behandlare har ett nätverk där man utbyter erfarenheter och stöttar varandra.

Informanten berättar att det kommer att anställas en samordnare från regionen på barnahus, vilket förhoppningsvis kommer att främja samverkan. Hen berättar att som det är nu har BUP och hela första linjen av vårdkedjan inget direkt uppdrag i samverkan utan är enbart konsultativa. Det finns

inga snabbspår för dessa barn till behandling eller utredning. *En väg in* är kanalen in till BUP. Den får dock endast användas av föräldrarna/vårdnadshavarna vilket upplevs problematiskt när det i våld i nära relationer ofta är föräldrarna som är förövarna. Enligt informanten behövs ett tydligt snabbspår, med en lägre tröskel för bedömning av barnets mående.

Informanten berättar att det finns krisbehandling i respektive kommun men varje kommun bestämmer över sin krisbehandling. Detta gör att det finns en variation i kommunerna och att fokus ofta blir på brottsutredning och socialtjänstutredning. Det finns exempel på kommuner som har byggt ut sin krishantering till att täcka in även fall som inte polisanmäls. Sandvikens och Ljusdals kommuners krisstöd är likvärdigt med övriga kommuner i länet, de sticker inte ut på något sätt. Enligt informanten har Sandviken haft en stor personalomsättning vilket är negativt eftersom det handlar om att kunna bibehålla kompetensen.

Sammanfattning

Barnahus Gävleborg är en samverkan mellan alla kommuner i länet, socialtjänsten, polisen, åklagare och Region Gävleborg. Samverkan syftar till att vid misstanke om våld i nära relation ska barnet inte ska komma i kläm, utan att alla ska hjälpas åt, samverka och följas i ärendet. Barnahus Gävleborg är en stödfunktion som socialtjänsten har och de är till för alla länets kommuner.

Ett exempel är att stödja socialtjänsten kring att skriva fram ett omhändertagande av barn i enlighet med lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Samverkan sker på flera olika nivåer enligt trappan. Främst på nivå 1 och 2 med rådgörande samtal och samsyn, men även till viss del på nivå 3 och nivå 4 med samarbete och samverkan på både strukturell och individuell nivå.

5.2 Polisen

Utifrån hur polisens organisation ser ut när det kommer till det aktuella området, har de två informanterna svarat för hur det ser ut i båda kommunerna. Av denna anledning så är detta avsnitt först vad det gäller resultat ifrån organisationerna.

5.2.1 Våld i nära relationer

En informant berättar att i båda kommunerna finns det ett nära samarbete med socialtjänsten. Det finns ett återkommande samråd varje vecka där aktuella barnärenden tas upp. På samrådet träffas åklagare, socialtjänst, polis och ibland sjukvården. Sjukvården är med vid behov, exempelvis om det behövs en läkarundersökning. Enligt den andra informanten samverkar polisen i Ljusdals kommun även med kvinnojouren.

Från polisens sida är det medarbetare från barngruppen som är med i samrådet. Från socialtjänsten är det den socialsekreterare som initierat ärendet som är med. Samverkan sker utifrån det egna ansvarsområdet och för att kunna göra synkroniserade insatser. Ett exempel är vid förhör av barn. Det finns speciella åklagare som arbetar med brott i nära relationer och det är åklagaren som tar beslut om förhör med barn ska göras. Vid förhör ska en trygghetsperson vara med. Det kan till exempel vara en pedagog från förskolan. Ofta hämtas barnet från skola/fritids/förskola när förhöret ska hållas. En av informanterna framhåller att det är viktigt att hålla barnförhöret snabbt när information om att ett utsatt barn finns, så att barnet inte ändrar sig och inte vågar berätta samma saker för polisen som det har berättats för socialtjänsten.

När det kommer till samverkan är det kommunpolisen som sitter med i olika samverkansgrupper. Polisen har här även en rådgörande roll mot socialtjänsten, där socialtjänsten hör av sig om de behöver ha tips eller råd. Det kan vara på en generell nivå och behöver inte röra ett specifikt ärende. Polisen tar även i sin tur hjälp och stöd av socialtjänsten och kvinnojouren. Samverkan upplevs inte fungera till 100 procent och det beror främst på sekretessen. Det hade underlättat för polisen att kunna få veta vad som berättats av kvinnan för kvinnojouren eller socialtjänsten. Samverkanssvårigheterna utifrån sekretessen går dessutom åt båda håll, polisen kan inte heller lämna uppgifter direkt till kvinnojour eller socialtjänst, utan måste uppmuntra kvinnan i fråga att söka hjälp och att berätta. Ena informanten beskriver att det hade underlättat om det varit samma regler som när ett barn är i fara. Men utifrån att vuxna har ett eget ansvar är det förståeligt att reglerna skiljer sig åt.

I Ljusdals kommun berättar en av informanterna att det är svårt för polisen att få tag på socialtjänsten, men det är även samma sak åt andra hållet, att även polisen är svår att få tag på. Det upplevs även finnas problem för utsatta kvinnor att få hjälp av sjukvården. Det händer ofta att de skickas runt till olika instanser och mottagningar. Det är problematiskt då skadorna behöver dokumenteras så snart som möjligt. Ett exempel som lyfts av samma informant är en missbrukande kvinna som inte fick hjälp då hon först sökte vård på akuten i Bollnäs utan blev skickad till hälsocentralen istället. Det blir ofta problem när den här situationen uppstår, eftersom målsägande ofta inte vill söka vård från början och sedan när de väl söker vård blir de skickade vidare. Polisen kan begära ut journaler från sjukvården för att använda som bevisföring. I vissa fall som vid våldtäkt kan journaler begäras ut utan medgivande. Det beror på hur brottet placerar sig på straffskalan.

5.2.2 Hedersrelaterat våld

En informant berättar att det varje vecka kommer in ärenden om hedersrelaterat våld i Gävleborgs län. Hedersrelaterat våld är dock inte så vanligt i Hälsingland, det har varit ett enda ärende det senaste året. Ärenden kan komma in direkt till polisen eller via socialtjänsten. I Hälsingland finns det

en särskild anställd som arbetar med hedersärenden. Informanterna berättar att det i länet finns en resurspolis och utredare med specialistkompetens. Det finns även en speciellt anställd på barnahus för att arbeta med heder. Samverkan sker med socialtjänsten utifrån deras skyldighet att hjälpa och skydda den som lever under hedersförtryck. Det kan uppstå behov att behöva lämna sin familj då det ofta är där faran finns. Samverkan sker även med åklagare. Det fungerar i övrigt på samma sätt som våld i nära relationer, att samverkan framförallt sker med socialtjänsten. Hedersrelaterat våld är prioriterat av Ljusdals kommun inom ramen för *En kommun fri från våld*⁵⁰.

5.2.3 Våld i Unga parrelationer

Enligt informanterna är polisen inblandad när det handlar om unga som har haft en relation där det har förekommit exempelvis sexuellt våld. Samverkan sker med socialtjänsten och även den här typen av ärenden är med på de samrådsmöten som beskrevs tidigare. En informant berättar att det inte är så stor benägenhet att anmäla, på grund av att det finns ett kompistryck på målsägande som göra att det blir jobbigt.

5.2.4 Barn som har utsatts för och upplevt våld

Det har skett en ökning av antalet brott efter att barnfridsbrottet⁵¹ kom. Enligt informanterna sker samverkan med socialtjänsten och kvinnojouren i dessa ärenden, men även internt hos polisen mellan vuxen- och barngruppen. Dessa brott behandlas i flera BINR⁵²-grupper. Ena informanten uppger att vid videoförhör är socialtjänsten med och att företrädare för barnet och målsägandebiträde sitter i ett annat rum.

Sammanfattning

Polisens samverkan inom området är delvis strukturerad. Polisen har en specialiserad del av sin organisation som arbetar med frågorna. Specialistkompetens finns exempelvis inom HRV och de har återkommande samråd med externa parter. Delvis är samverkan rådgörande i individärenden. Polisen samverkar främst med socialtjänst och kvinnojour och tar även i sin tur hjälp av dessa vid behov. Polisen deltar återkommande i samråd.

Samverkan sker på flera olika nivåer enligt trappan. Främst på nivå 1 och 2 med rådgörande samtal och samsyn, men även till viss del på nivå 3 med samarbete på främst individuell nivå.

⁵⁰ Se [En kommun fri från våld | Länsstyrelsen Gävleborg](#)

⁵¹ Den 1 juli 2021 trädde en lagändring i kraft där ett nytt brott definieras, kallat barnfridsbrott. 4 kap. 3 § brottsbalk (1962:700).

⁵² Brott i nära relationer.

5.3 Ljusdals kommun

5.3.1 Våld i nära relationer

Det är flera olika funktioner i Ljusdals kommun som arbetar med frågan om våld i nära relationer, men de gör det på olika sätt. Informanterna har olika uppfattningar om hur samverkan fungerar och om det samverkas. Ljusdals kommun är med i *En kommun fri från våld* och har under det paraplyet representanter från alla förvaltningar. Arbetet handlar en del om de generella insatserna, kartläggning, sätta mål och om utbildning samt att utveckla det arbete som redan görs. *En kommun fri från våld* definierar vad våld är och vad våld i nära relationer är. Som att våld även kan handla om ekonomi vilket många inte tänker på som en maktfaktor. Att ha en definition om vad våld är, som alla är överens om, underlättar samverkan. Det framkommer i intervjuerna att socialtjänsten och skolan tidigare har definierat och pratat om våld på olika sätt. I skolan definieras våld mer som trakasserier och mobbing. Polisen har en annan definition och den handlar oftast om det fysiska våldet. Definitionen att våld är fysiskt kan vara lättare att ta till sig.

Ljusdals kommun har beslutat att alla kommunens verksamheter ska arbeta våldspreventivt och kommunen har antagit en handlingsplan med utbildningsinsatser gällande våldsprevention för alla anställda. Under våren 2023 påbörjas utbildningsinsatserna med syfte att skapa en samsyn kring våld, genus och normer samt hur anställda kan vara aktiva åskådare.

Gott exempel utifrån trappans samverkansnivå 2, samsyn

- Att ha en definition om vad våld är som alla är överens om underlättar för att kunna samverka.

I Ljusdals kommun finns en rad olika typer av samverkansgrupper och de kan i sin tur grupperas enligt följande:

Riskhelgsgrupper som sammankallas vid så kallade riskhelger. I den gruppen finns både representanter från olika kommunala verksamheter såsom skola, fritidsgårdar och socialtjänst, men även från polisen, svenska kyrkan och nattvandrarerna. Syftet är att samordna hur och på vilket sätt de olika aktörerna kan finnas till stöd och hjälp för de unga i samhället under dessa större evenemang. Det finns ett värde i att samordna för att det ska bli så tryggt som möjligt för kommunens unga. Information går även ut till allmänheten om att denna samverkan sker och då efterfrågas även fler vuxna/föräldrar som kan engagera sig.

Det finns en samverkansgrupp om ungas utsatthet (sexuell utsatthet) och det är ett nätverk av professionella som arbetar med barn och unga. Såsom skolkuratorer, skolsköterskor, socialsekreterare, samordnare för våld i nära relationer, sköterska och kurator från ungdomsmottagningen. Syftet med gruppen är att öka samverkan mellan professionerna. Gruppen bildades efter att problematik kring sexuell utsatthet uppmärksammats efter sommaren 2020. Flera såg att unga, framför allt tjejer, för illa och utsattes för olika typer av sexuell utsatthet. Den här gruppen har också en koppling till *En kommun fri från våld*. Gruppen har en strävan om ett likvärdighetstänk, vilket betyder att skolor ska arbeta likadant med frågor kring sex, samtycke och relationer.

Sedan finns det även olika spindelgrupper (från förskolan upp till gymnasiet). Spindelgrupperna ska fungera som en tidig temperaturmätare på gruppnivå gällande målgruppen barn och unga. Det är ett forum att lyfta lokala skolproblem, normbrytande beteenden, hur barn och unga mår och har det samt för att se trender och tendenser på gruppnivå. Spindelgrupperna fyller även en rådgivande och

erfarenhetsutbytande funktion. Syftet är att tidigt uppmärksamma och arbeta förebyggande för att förhindra att barn och unga far illa. Om insatser krävs gällande en viss målgrupp lyfts det vidare till relevant forum.

På spindelgruppsmöten kan information fås och ges om det förebyggande arbetet i kommunen. Ett mål är att spindelgrupperna ska leda till ökad samverkan mellan professioner som arbetar med målgruppen barn och unga. Tanken är att om behov av tidiga insatser identifieras leder det till ett tidigt ingripande för att förebygga en negativ utveckling. Samverkan i denna form ska gynna barn och unga, leda till förbättrad kunskap och en helhetsbild kring målgruppen. Spindelgruppernas konstellation kan variera utifrån målgrupp, men ska i huvudsak bestå av personal från socialtjänst, beroendecentrum, polis, familjeteam, integration, skola/förskola, fritidsgårdar och öppen förskola. Vilka som ingår i respektive grupp styrs utifrån målgruppens ålder och behov.

Goda exempel utifrån trappans samverkansnivå 4, samverkan

- *En kommun fri från våld*, innebär att ha en gemensam utgångspunkt för hela kommunen.
- Det är en fördel att ha flera olika samverkansstrukturer utifrån behov, problemområde och målgrupp.

I Ljusdals kommun finns tre strateg-/samordningsfunktioner inom kvinnofridsområdet. En hållbarhetsstrateg, en samordnare inom individ- och familjeomsorgen (IFO) och en samordnare mellan skola och socialtjänst. Hållbarhetsstrategens arbete är riktat mot hela kommunen och funktionen är placerad på kommunledningskontoret. På den här funktionen ligger samordningen av *En kommun fri från våld*. Informanten beskriver att här sker en intern samverkan, men även ett mer utåtriktat samverkansarbete med regionen och länsstyrelsen. Ett exempel är länsstyrelsens pilotsatsning på en utbildningsserie för att förebygga heder och våld. Samordnaren i arbetet med våld i nära relationer på IFO berättar att det samverkas både lokalt och regionalt, i olika samverkansgrupper och i enskilda ärenden. Samverkan sker med sjukvården, kvinnojour, skola och internt inom socialtjänsten. Utifrån ungas utsatthet samverkar ungdomsgruppen på IFO med skola, kuratorer och ungdomsmottagningen. Inom ramen för *En kommun fri från våld* sker även samverkan med Bollnäs kommun.

Trots att det finns en systematik i hur samverkan sker så spelar det privata engagemanget in. Det förebyggande arbetet behöver systematiseras ytterligare för att öka likvärdigheten kring våldsprevention. Inom *En kommun fri från våld* upplever informanterna att skolledningen behöver öka sitt intresse för frågan och lyfta den, eftersom skolan sitter på ett stort mandat kring åtgärder. Sedan intervjuerna genomfördes har samordnarna tillsammans med rektorerna genomfört en kartläggning av; vilket våld som förekommer inom skolan, hur de arbetar våldspreventivt och vad som ytterligare behövs för att förebygga våld. Utifrån detta arbetas en handlingsplan fram, där det framgår vad som behöver prioriteras och vad som behöver samverkas kring.

Informanterna berättar att *En kommun fri från våld* inte fullt ut fungerar som det parapy det är tänkt att vara på grund av en obalans i intresse mellan kommunens olika verksamheter. En av informanterna lyfter att:

Om en ser till barnperspektivet och det som händer i skolan skulle liknande beteende aldrig tillåtas i kommunhuset.

Samordnaren mellan skola och socialtjänst arbetar på en övergripande nivå. Arbetet med *En kommun fri från våld* har fört de olika förvaltningarna närmare varandra. Det finns en hel del forum, men våld tas inte upp på ett systematiskt sätt. Samverkan för vuxna våldsutsatta upplevs inte vara lika god som när det rör barn och ungdomar. Där sker samverkan när något inträffar på individnivå och inte på ett strukturerat och strategiskt sätt.

Socialtjänsten

Informanterna beskriver att IFO i Ljusdals kommun har en organisation bestående av en mottagningsenhet, en barn- och familjeenhet och en vuxenenhet. Informanterna i den här kartläggningen representerar båda vuxenenheten. Det finns många olika nätverk på olika nivåer. Informanterna berättar att det samverkas mycket internt inom IFO. Hur samverkan sker beror på hur ärendena ser ut. Det finns även en god samverkan med kvinnojouren. All samverkan sker utifrån individens behov. Det kan vara samverkan med hälsocentralen, psykiatrin eller polisen. På vuxenenheten samverkas det med kvinnojouren då ärenden ofta dyker upp hos dem först. Kvinnojouren kontakter då socialtjänsten som kan sitta med i möten och berätta vad de kan hjälpa till med. Samverkan upplevs av informanterna fungera bra inom kommunen, till exempel mellan socialtjänstens enheter och skolan. Utifrån kommunens arbete med *En kommun fri från våld* ska det startas en samverkansgrupp med externa parter. Ena informanten berättar att det finns försök till samverkan mellan polisen och socialtjänsten utifrån SBIN⁵³ vilket innebär att polisen ska ge information om det finns fall där socialtjänsten kan hjälpa till. Det kan även bli aktuellt med att ha SBIN riktat till våldsutövarna. Vuxenenheten samverkar även med bostadsbolaget (Ljusdalshem), utifrån konceptet huskurage och genom grannsamverkan för att hitta utsatta. Samma informant beskriver även att utsatta kan få förtur till en lägenhet. Samverkan med Region Gävleborg beskrivs främst ske med psykiatrin och i något enstaka ärende med barnmorska.

Elevhälsan

I Ljusdals kommun finns ingen samlad elevhälsa, därför har intervjuer genomförts med flera olika funktioner inom elevhälsan. Elevhälsans informanter beskriver hur det finns olika uppfattningar om hur samverkan ser ut, beroende på vilken funktion informanten har. Två av informanterna berättar att den samverkan som finns enbart sker med socialtjänsten. Det finns ett BINR nätverk med inriktning frånvaro och problematik i ett tidigt skede. Där kan frågan om våld i nära relationer tas upp men det är inte vanligt att det görs. Det finns även ett arbete med våldspyramiden i Ljusdals kommun för att tidigt stävja machokulturen och den ska alla medarbetare i kommunen arbeta utifrån.

I intervjuerna framkommer det att interkommunal samverkan där förskolan är inblandad främst sker med IFO på individnivå, genom att göra orosanmälningar. Ibland kan samverkan istället ske via barnahus. När det gäller samverkan med IFO kan förskolan exempelvis få fylla i dokument eller svara på frågor per telefon. Efter en orosanmälan ges ibland återkoppling till förskolan, men informanten upplever att det inte sker per systematik. Samma informant berättar att förskolan har efterfrågat mer återkoppling från IFO kring om en anmälan blir ett ärende eller inte. Informanten säger att det är önskvärt med mer systematik kring återkoppling och att det är en fördel om det alltid sker en återkoppling efter en anmälan. Det framkommer även från informanten att det hos förskolan finns behov av mer information kring IFOs arbetssätt.

Det är pedagogerna på förskolan som uppmärksammar om våld i nära relationer förekommer. Det upplevs vara svårt att se tecknen, och förstå det man ser. En informant beskriver att det fortfarande är ett problem att det görs för få orosanmälningar på förskolan och det kan bero på dels avsaknad av kunskap och erfarenhet, dels att personalen värnar relationen med föräldrarna. Samma informant lyfter vikten av att barnets rätt ska gå först. Det behövs ett arbete med personalens profession, att

⁵³ Samverkan brott i nära relationer.

det är deras uppdrag och roll att värna barnet. Förskolan har tillsammans med IFO och familjehälsa en egen spindelgrupp med fokus på de yngre barnen, där vill man även ha med BVC framöver. Den samverkan som finns i spindelgruppen har flera funktioner där en är att få ett ansikte på sina samverkanspartners vilket gör det lättare att ta kontakt vid behov. Detta har lett till en ökning av antalet orosanmälningar som görs. Andra delar handlar om att lyfta frågor som alla är berörda av, exempelvis information om utbildningsinsatser, föräldragrupper som startar upp och om det skett en ökad frekvens av anmälningar från förskolan. Spindelgruppen handlar om att bygga ett nätverk och syftet med samverkan är enligt informanten att skapa de bästa förutsättningarna för barnet.

Det finns som beskrivits tidigare en samordnarfunktion mellan skola och socialtjänst. Den rollen beskrivs av informanterna som att den är viktig för samverkan med skolan. I intervjuerna framkommer det att samverkan med skolan har utvecklats under de senaste två åren. Det finns spindelgrupper med samordnare skola/socialtjänst, fritidsgårdar, socialtjänst, kyrkan, kuratorer, polisen. Det finns även en samverkansgrupp för sexuellt utsatta. I den gruppen ingår skolhälsovård, skolkuratorer, ungdomsgrupp socialtjänst, kvinnofridssamordnare och ungdomsmottagningen. I den senare gruppen diskuteras våld mer. Informanten beskriver att det i Ljusdal finns en stark motorburen ungdomsgrupp där killarna började kräva sexuella tjänster av tjejerna för att de skulle få åka med och för att få skjuts hem. Utifrån den problematiken startade samverkansgruppen för sexuellt utsatta. Samma informant tar upp att samverkan om våld i nära relationer både handlar om förebyggande arbete men även vad som ska göras när något har hänt. Ett exempel på förebyggande arbete är att ungdomsmottagningarna kommer ut till skolan och pratar om kroppen och samtycke.

5.3.2 Hedersrelaterat våld

Inom ramen för *En kommun fri från våld* har det framkommit att HRV är en vit fläck på kartan. Det saknas kunskap om hur man ska arbeta förebyggande och det finns ett intresse av att höja kunskapsnivån. Inom ramen för *En kommun fri från våld* är HRV och unga parrelationer prioriterade områden i Ljusdals kommun.

Socialtjänsten

Informanten berättar att det generellt finns mer samverkan med skolan när det gäller HRV än VINR.

Elevhälsan

Det framkommer i intervju med representant för förskolan att förskolornas förutsättningar ser olika ut eftersom kommunen är segregerad. När det kommer till integration så finns det samverkan. När det kommer till våld, både generellt och hedersrelaterat våld, så sker samverkan på samma sätt. Informanten beskriver att det arbetas aktivt i förskolan med att ge barnen kunskap och verktyg om att våld inte är okej. Bland annat arbetar de utifrån barnkonventionen med *stopp min kropp*. Förskolans personal arbetar utifrån ett främjande och förebyggande förhållningssätt om alla barns rättighet att delta i förskolans olika aktiviteter, oavsett kön eller ålder, vilket vårdnadshavare informeras om. Personalen samtalar med och erbjuder barnen aktiviteter kring normer och värdegrundsfrågor generellt i undervisande syfte men även vid uppkomna situationer, exempelvis könskodat lekmaterial och lekaktiviteter. Vid oro om att barn far illa informeras socialtjänsten.

En av informanterna berättar att i skolorna stöter skolsköterskorna på problematiken med hedersrelaterat våld. Det finns ett dokument med åtgärder för hur det ska hanteras. Om det finns misstanke om att någon far illa så anmäls det till socialtjänsten. Enligt informanten finns det ett nära och lättarbetat samarbete med socialtjänsten. Vid kännedom om HRV tas oftast kontakt direkt med socialtjänsten. En informant trycker på vikten av utbildning inom området för personal som möter barn och unga. Det är en fråga som ständigt behöver vara på agendan för att personalen ska kunna se tecken och redan i tidig ålder märka om utsatthet finns.

5.3.3 Våld i unga parrelationer

När det kommer till våld i unga parrelationer beskriver informanterna att det på en övergripande nivå finns en samverkansgrupp om ungas utsatthet. Där sker samverkan med nattvandrare, polisen och fältarbetare, exempelvis vid EPA-traktorsträffar. Det finns även samverkan mellan flera kommuner: Bollnäs, Ljusdal och Hudiksvall. Samverkan finns även med barnahus och kontakt tas både med och utan ärenden.

Socialtjänsten

Informanterna, som båda representerar vuxenenheten, beskriver att ärenden utan underhållsskyldiga hamnar på vuxenenheten. Det finns inte så många aktuella ärenden av den här typen på vuxenenheten, men det kan vara vanligare på ungdomsenheten. På vuxenenheten handlar det om enstaka par.

Elevhälsan

Enligt informanterna sker samverkan, generellt sett, kring våld i unga parrelationer på samma sätt som VINR. Det finns olika tillgång till information på olika skolor på grund av att det inte finns någon centralt organiserad elevhälsa. Det gör, enligt en av informanterna, att elevhälsan inte är likvärdig. Vid misstanke om övergrepp eller liknande görs en socialtjänstanmälan. En informant tar upp att klimatet har blivit hårdare bland ungdomar, tjejer förväntas ställa upp mer på olika saker idag än vad som varit vanligt tidigare. Upplevelsen från samma informant är att det är våldsammare än det har varit tidigare och att det är otroligt lätt att hålla koll på sin partner genom sociala medier.

I telefonen har de hela världen i sin hand. Hämtar från media och sociala medier sina normer om hur en kärleksrelation ska se ut.

Inom ramen för *En kommun fri från våld* har det erbjudits utbildningar för både skola och socialtjänst, bland annat i Machofabriken⁵⁴. Utbildning har främst skett inom gruppen som arbetar med sexuell utsatthet, då den gruppen främst är riktad mot högstadiet och gymnasiet. Informanten menar att skolan kan uppleva att alla frågor ska ta plats och arbetas med i skolan, vilket det kan vara svårt att få utrymme för.

5.3.4 Barn som har utsatts för och upplevt våld

När det handlar om barn som har utsatts för och upplevt våld beskriver informanterna att det finns en samverkan med de vuxna som finns runt barnen. De samverkansparter som är centrala är förskola och familjecentral och de arbetar både strategiskt förebyggande och kring individuella ärenden. Enligt informanterna efterfrågar skolan mer information om hur andra myndigheter arbetar med de här barnen och vad som görs. Ett återkommande problem enligt informanterna är att förskolan anmäler för lite. Med anledning av det finns en informationsinsats från socialtjänsten gentemot förskolan.

Socialtjänsten

Enligt ena informanten gör vuxenenheten orosanmälan till barnenheten och har en samverkan med barnenheten. De initierar även kontakt med både våldsutövare och våldsutsatt.

⁵⁴ Machofabriken är ett metodmaterial för praktiskt arbete för jämställdhet och mot våld tillsammans med unga. Se [machofabriken](#).

Elevhälsan

En av informanterna menar att eftersom det finns en anmälningsplikt så görs anmälan direkt till socialtjänsten vid oro. Det finns samtalsgrupper på socialtjänsten för att bemöta och stötta de utsatta barnen och Barnahus i Hudiksvall har varit och pratat i rektorsgruppen. Informanten berättar att skolsköterskan kan få följa med som stödperson på barnahus vid polisförhör. Informanterna upplever att de blivit mer uppmärksamma på tecken för utsatthet efter att barnfridsbrott tillkommit. Om barn berättar för personal att de blivit slagna eller tagna i armen eller liknande, eller att de bevittnat att någon blivit slagen/sett våld, rådgör personalen antingen med IFO eller gör en orosanmälan direkt. Samverkan kan även ske med polisen i dessa lägen.

Sammanfattning

I Ljusdals kommun sker samverkan inom området främst under paraplyet *En kommun fri från våld*. Det finns flera olika strategiska funktioner som arbetar med frågorna specifikt inom socialtjänsten, övergripande och tvärsektoriellt. Ägandeskapet för frågorna ligger tydligt hos dessa funktioner men de olika tvärgrupperna som finns försöker fördela ansvaret och ägandeskapet. I *En kommun fri från våld* finns representanter från alla förvaltningar i kommunen och det ska även startas en samverkansgrupp med externa parter.

IFO samverkar mycket internt mellan sina olika enheter. Externt är de vanligaste samverkansparterna kvinnojouren, hälsocentralen, psykiatrin och polisen.

Elevhälsan beskriver hur det finns olika uppfattningar om hur samverkan ser ut beroende på vilken funktion informanten har. Den främsta samverkansparten är socialtjänsten och den främsta åtgärden är orosanmälningar. Det finns en samordnare för skola/socialtjänst som är en stor tillgång.

Samverkan sker på flera olika nivåer enligt trappan. Främst på nivå 1 och 2 med rådgörande samtal och samsyn, men även till viss del på nivå 3 och 4 med samarbete och samverkan på både strukturell och individuell nivå.

5.4 Kvinnojouren i Ljusdals kommun

5.4.1 Våld i nära relationer

Informanten berättar att Kvinnojouren Viljan inte har något skyddat boende men att det finns ett bra samarbete med kommunen när det kommer till boendefrågan. Samverkan sker med alla som gagnar kvinnorna som söker skydd. Detta har lett till att kvinnojouren berättar att de är:

välkomna in i alla korridorer hos handläggare på barn- och ungdomsenheten, vuxenenheten, polisen, sjukvården (exempelvis akuten).

Kvinnojourens del av samverkan handlar om att vara en länk och tolka information, eftersom den våldsutsatta ofta inte vet vilken hjälp hon kan få. När det sedan fungerar ska kvinnojoursrepresentanten avsluta sin insats och det ska fortsätta att rulla på av sig självt. Exempelvis kan det handla om att följa med som stöd till akuten och lämna över till läkare. Ett annat exempel på samverkan är att Ljusdalshem tipsar om kontakt med Viljan, vid sönderslagna rutor eller liknande, där misstanke om våldsutsatthet finns. Informanten berättar att idag är samverkan på en personbunden och eldsjälstyrd nivå. För att kunna få till en samverkan som är mer strukturell behövs fler medarbetare och mer resurser.

5.4.2 Hedersrelaterat våld

Informanten berättar att det är få som kommer till dem med hedersrelaterade problem. När det sker så fungerar samverkan precis på samma sätt som med VINR, men det är ännu viktigare att vara noga och att lyssna in vad det handlar om. Samverkan rent logistikmässigt med de olika delarna inom socialtjänsten upplevs vara väl fungerande. I hedersärenden kan det komma att behövas skyddade personuppgifter och informanten berättar att det finns en bra samverkan med Skatteverket och Ljusdalshem när det gäller det.

5.4.3 Våld i unga parrelationer

Informanten beskriver att om det handlar om någon under 18 år är vårdnadshavare med eller godkänner att de får hjälp av kvinnojouren. Samverkan sker även med Familjerätten, men då handlar det främst om unga tjejer som inte vill vara hos den ena föräldern.

5.4.4 Barn som har utsatts för och upplevt våld

Enligt informanten görs en orosanmälan till socialtjänsten om en sökande kvinna har barn. Det är ett krav från styrelsen i kvinnojouren. Kvinnojoursrepresentanten kan vara med som stöd på möten med socialtjänsten, men vill att handläggarna informeras först. Kvinnojoursrepresentanten kan även vara den som väcker frågan hos polisen om barn är med i våldsamma situationer och bevittnar våld.

Sammanfattning

Kvinnojouren Viljan samverkar främst med socialtjänsten men även med polisen, sjukvården och bostadsbolaget utefter behov. Kvinnojourens del av samverkan handlar om att vara en länk och tolka information, eftersom den våldsutsatta ofta inte vet vilken hjälp den kan få. Samverkan sker när behov finns i individärenden och följer inga tydligt uppsatta samverkanstrukturer, utan handlar mer om personliga kontakter.

Samverkan sker främst på trappans nivå 1 med rådgörande samtal och nivå 2 samsyn och samverkan sker på individuell nivå.

5.5 Region Gävleborgs samverkan i Ljusdals kommun

5.5.1 Våld i nära relationer

Informanterna från Region Gävleborg beskriver att samverkan sker på lite olika sätt beroende på vilken verksamhet det rör sig om. Alla verksamheter samverkar med socialtjänsten. Det finns dock inte någon direkt struktur kring hur samverkan sker.

Familjecentrum i Ljusdal och Barn- och familjehälsa Ljusdal

De båda informanterna representerar en hälsocentral som har en tillhörande BVC som är placerad på familjecentrum⁵⁵ samt barn- och familjehälsa Ljusdal⁵⁶. Det finns en samlokalisering för BVC, MVC, socialtjänst och öppen förskola på ett familjecentrum och därför finns samverkan främst där. Men ena informanten berättar att det skulle kunna utvecklas mer. Informanten från barn- och familjehälsa berättar att hen regelbundet träffar företrädare för förskolor och socialtjänsten. De som arbetar på golvet, bland annat kuratorerna, upplever att det är lätt att nå socialsekreterare för att göra en anmälan eller för att stämma av vid behov. En annan samverkansform som beskrivs är den operativa välfärdsgruppen barn och unga. Där varierar det vem som sammankallar. Det framkommer även att operativa möten finns för att lösa aktuella fall vid behov, men inte kring det övergripande strategiska. På dessa möten kan olika ämnen lyftas varav VINR är ett av dem.

Både BVC och hälsocentral gör orosanmälningar till socialtjänsten om något misstänkt upptäcks. Hittills har det inte varit några sådana fall på BVC och det upplevs som svårt att fråga om. Sköterskorna där ska även informera om var hjälp kan fås vid behov och enligt informanten görs detta inte fullt ut utan det kan förbättras. Det pågår ett pilotprojekt som heter *Barnsäkert* i Region Gävleborg där tre BVC deltar. Det är en metod för att identifiera psykosociala riskfaktorer som är kopplade till att barn far illa och erbjuda hjälp till åtgärd. Ljusdals kommun är inte med, men har fått erbjudande om att delta. På hälsocentralen berättar informanten att det inte finns någon struktur för läkare och rehab-personal i arbetet med patienter att fråga om våld i nära relationer utan det är mer den psykosociala personalen som gör det. Det finns en levnadsvaneenkät som skickas ut med kallelsen till besök och i den finns frågor om våld. Det finns också ett Livsstilscentrum som startades upp 2012 där finns två sjuksköterskor anställda och dit kan patienter hänvisas eller vända sig. Ofta handlar det dock om prediabetiker eller personer som vill sluta röka.

Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Hudiksvall

Informanten representerar BUP Hälsingland. Enligt hen är personer utsatta för våld i nära relationer inte någon stor grupp att samverka kring, men den ökar. Samverkan sker med socialtjänstens barn- och ungdomsenheter i respektive kommun. I Hudiksvall finns återkommande bokade samverkanstider. I Ljusdal upplever informanten att samverkan inte är strukturerad utan att den sker mer på personnivå. Från BUP är det chef och aktuell behandlare som deltar vid samverkan.

Psykiatrisk mottagning Hudiksvall och Beroendecentrum Ljusdal

Enligt informanten från vuxenpsykiatrin samverkas det främst med socialtjänsten och kvinnojouren. Andra potentiella samverkanspartners är polisen och frivården. Det är ofta offret som är patient, men det kan även vara förövaren. Ofta är det förövaren som behöver specialistpsykiatrisk vård. Det samverkas ofta på utvecklingsdagar/temadagar. Enheten för vuxenpsykiatri har haft en temadag om VINR tillsammans med kvinnojouren, Centrum mot våld (som finns placerat i Hudiksvall) och en patient med egen erfarenhet av att vara utsatt. Det planeras även framöver för en temadag med inriktning förövare istället. Det är lite svårare med samverkan utifrån hur organisationen ser ut i

⁵⁵ På familjecentrum hittar du en samlad service riktad till dig som förälder och dina barn: MVC, BVC, Barn- och familjehälsa och Öppna förskolan.

⁵⁶ Barn- och familjehälsan är en psykosocial verksamhet inom primärvården för blivande föräldrar, barn 0-12 år och deras familjer.

Ljusdal dessutom har personal bytts ut på flera poster, det är lättare med Hudiksvall där det finns ett Centrum mot våld i nära relationer.

Goda exempel utifrån trappans samverkansnivå 3, samarbete

- Samverkan på utvecklingsdagar/temadagar mellan flera olika samverkansparter samt personer med egen erfarenhet av våld.
- Samlokalisering kan underlätta samverkan.

Beroendecentrum har i Ljusdal en samlokalisering med kommunernas verksamhet. Fokus är beroendesjukdom och psykisk ohälsa. Det samverkas kring VINR i enskilda fall utifrån de redan befintliga samverkansformerna. Sjuksköterska och läkare sitter i en gemensam korridor tillsammans med behandlare, fältarbetare och socialsekreterare från kommunen. Att sitta samlokaliserade är något som informanten tycker är bra och hen lyfter även att det är att föredra utifrån Samsjuklighetsutredningen⁵⁷. Vid inskrivning får patient skriva på samtycke så att samverkan kring hen kan ske. Det finns utarbetade samverkansformer för individärenden. På alla fem beroendemottagningar i länet finns tre forum att mötas:

- *Psykiatri i samverkan*. Vilket är en samverkan mellan psykiatrisk öppenvård, socialtjänst, beroendesjukvården och vid behov bjuds även handläggare som arbetar med funktionshinderfrågor in.
- *Kommunsamverkan*. Vilket är samverkan i enskilda ärenden
- *Husmöten*. Där generella frågor lyfts.

På beroendecentrum görs alltid en kartläggning av klienten och där ingår frågor kring våld i nära relationer. Inom vuxenpsykiatrin anser man sig vara bra på att fråga om våld i nära relationer men att de kanske inte är lika duktiga på att fråga om patienten utsätter någon för våld. Dock får alla nya patienter genomgå en basutredning. Där tas anamnes och screening görs, både om patienten är utsatt för våld eller om hen har utsatt annan för våld. Informantens erfarenhet är att vid första mötet med psykiatrin berättar oftast inte patienten att den är utsatt, eller har utsatt någon för våld. Utan det gäller att ha med sig glasögonen med det perspektivet hela tiden. Patienterna är i riskgrupp för att utsättas för våld och de har ofta ett självskadebeteende där de självmant utsätter sig för risker.

5.5.2 Hedersrelaterat våld

Familjecentrum i Ljusdal och Barn- och familjeohälsa Ljusdal

Samverkan kring HRV beskrivs fungera på samma sätt som samverkan kring VINR. Det har funnits en grupp barnmorskor som utbildades av länsstyrelsen med syfte att de skulle ha specialkunskap om HRV. Idag ställs frågorna om HRV lite ostrukturerat. Hittills har det inte funnits något ärende med hedersproblematik. En av informanterna trycker på vikten av att träffa både mamman och pappan var och en för sig och ställa frågorna till dem enskilt. Det är även viktigt att båda föräldrarna har ett enskilt samtal med sköterskan på BVC och det är en rutin som finns. Att ställa frågorna när båda föräldrarna är med riskerar att inte ge så mycket.

Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Hudiksvall

Informanten berättar att samverkan inom HRV oftast handlar om placerade barn/ungdomar som kommer från andra kommuner utanför länet. Det gör det svårare att samverka när den lokala

⁵⁷ SOU 2021:93

anknytningen saknas. Samverkan kan dock ske genom samordnad individuell plan (SIP) med den andra kommunen och den placerande socialsekreteraren.

Det kan även vara en samverkan med Ljusdals/Hudiksvalls kommun om placeringen är i någon av dessa kommuner. Exempelvis barn från Ljusdal placerade i Hudiksvall. Informanten beskriver att en viktig samverkanspart är familjehemmet.

Psykiatrisk mottagning Hudiksvall och Beroendecentrum Ljusdal

Informanten beskriver att inom vuxenpsykiatri är det inte så vanligt med hedersrelaterade ärenden. Senaste fallet var för cirka ett år sedan och då togs en kontakt från socialtjänsten för en suicidbedömning. En personal från vuxenpsykiatri fick då komma med socialtjänsten till personens skolmiljö och göra bedömningen där. Det behövdes ett anpassat arbetssätt eftersom familjen inte skulle veta något.

Informanten från Beroendecentrum beskriver att frågan varit uppe till diskussion men att det saknas kunskaper kring hedersrelaterat våld.

5.5.3 Våld i unga parrelationer

Familjecentrum i Ljusdal och Barn- och familjehälsa Ljusdal

Enligt informanten är det ur ett BVC-perspektiv samma stöd som erbjuds till alla föräldrar oavsett ålder. På ungdomsmottagningen beskriver den andra informanten att det finns en rutin som inbegriper att använda frågeformuläret Sexit⁵⁸ med frågor kring både sexuell hälsa och om erfarenheter av våld. Det finns en bredd i frågorna och om resultatet ger höga poäng görs en polisanmälan eller en socialtjänstanmälan eller så sker en hänvisning till samtalskontakt hos kurator. Informanten uppger att samverkan inte är formaliserad, men att det är lätt att nå berörda vid behov.

Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Hudiksvall

Informanten beskriver att samverkan kring våld i unga parrelationer sker med föräldrarna. Det är inte möjligt att samverka kring en tredje part som en pojkvän eller flickvän på grund av att BUP träffar individen och inte paret.

Psykiatrisk mottagning Hudiksvall och Beroendecentrum Ljusdal

Enligt informanten från vuxenpsykiatri samverkar de på samma sätt kring våld i unga parrelationer som kring VINR generellt, men det finns ytterligare en samverkanspart och det är ungdomsmottagningen. Informanten berättar att det på beroendecentrum sitter en särskild ungdomshandläggare samlokaliserad som samverkan sker med.

5.5.4 Barn som har utsatts för och upplevt våld

Familjecentrum i Ljusdal och Barn- och familjehälsa Ljusdal

Enligt informanten från barn-och familjehälsa initieras kontakt av socialtjänsten. Det finns inga formaliserade samverkansträffar, men det sker ändå samverkan med socialtjänsten. Informanten menar att det är enkelt att samverka på grund av personliga relationer, man känner igen varandra, ses på ICA och så vidare. Samverkan sker enligt informanten inte på en strukturell funktionsnivå utan på en mer personlig nivå. Personer som byter jobb, till exempel en socionom som byter från socialtjänsten till mer vårdande insatser, har då kvar kontakter på det tidigare arbetet och använder

⁵⁸ [SEXIT – Samtal om sexuell hälsa och erfarenhet av våld](#)

dem i sitt nya arbete. Det kan vara formellt svårt att få tag på varandra, men samtidigt är det en liten ort och på det sättet lätt att få tag på varandra. En liten ort kan dock enligt informanten även vara hämmande för samverkan på så sätt att man inte vill se problemen för vad dem är.

Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Hudiksvall

Informanten uppger att om våld finns i hemmiljön behöver socialtjänsten skydda och se till att våldet upphör. Informanten säger att vissa familjer får gemensamma behandlingsbesök från socialtjänsten och BUP. Det kan även handla om gemensamma möten med föräldrarna på socialtjänsten. Dessa ärenden är inte alltid tydligt kopplade till våld då det sker parallella processer hos BUP och socialtjänsten som behöver vara synkade. Socialtjänsten och BUP gör till exempel olika bedömningar kring om barnet/ungdomen kan genomgå en viss behandling eller ej. Socialtjänsten kan försöka "beställa" en behandling som enligt BUP inte kan genomföras utan att vissa andra behov säkerställs först. BUP kan anse att en annan insats ska komma först. Informanten menar att det kan handla om att kunskap saknas kring den andra organisationens mandat, verksamhet, vem som gör vad och hur ansvarsfördelningen ser ut. Det skulle underlätta med gemensam tydlig lathund där sådana saker skulle framgå.

Psykiatrisk mottagning Hudiksvall och Beroendecentrum Ljusdal

När det kommer till barn som utsatts för, eller upplevt våld beskriver informanten från vuxenpsykiatrin att det finns barnambassadörer som är inriktade på barnperspektivet och som har sådan specialistkompetens behandlingsteam.

På beroendecentrum har alla gått utbildning i att göra anmälningar om barn och informanten upplever att de är duktiga på att göra orosanmälningar i Ljusdal.

Sammanfattning

Region Gävleborgs olika verksamheter som är kopplade till Ljusdals kommun samverkar inom området främst i individärenden, ofta enligt givna strukturer och riktlinjer såsom SIP. Alla informanter beskriver en anmälan till socialtjänsten utifrån oro som en form av samverkan med socialtjänsten.

Det finns en samlokalisering för BVC, MVC, socialtjänst och öppen förskola på en familjecentral i Ljusdal och därför finns samverkan för dem främst där.

BUP samverkar med socialtjänsten främst genom att synka de olika processerna som ofta sker parallellt för barnet/ungdomen.

Vuxenpsykiatrin samverkar kring VINR i enskilda fall utifrån de redan befintliga samverkansformerna. Även vuxenpsykiatrin sitter samlokaliserad i gemensam korridor med fältarbetare och socialsekreterare från kommunen, så en del samverkan sker naturligt där.

Samverkan sker på flera olika nivåer enligt trappan. Främst på nivå 1 och 2 med rådgörande samtal och samsyn, men även till viss del på nivå 3 med samarbete på främst individuell nivå.

5.6 Sandvikens kommun

5.6.1 Våld i nära relationer

Sandvikens kommun har deltagit i *En kommun fri från våld*. Deltagandet skedde i projektform och har nu övergått till att implementeras i ordinarie verksamhet och ska fungera som gemensam ansats för kommunens våldspreventiva arbete. År 2019 fattade kommunstyrelsen beslut om att uppmana samtliga nämnder och bolag att skapa mål för det förebyggande arbetet gällande våld i nära relationer. Under projektets gång arbetade en projektgrupp bestående av representanter från de flesta förvaltningarna, det kommunala bostadsbolaget samt förtroendevalda (kommunalråd och oppositionsråd). Projektet ledde till kunskapshöjande insatser, kartläggningar och en handlingsplan med förslag på framtida prioriteringar. Då projektgruppen saknade beslutandemandat fanns inte rådighet över att vare sig påbörja nya eller avsluta befintliga insatser inom ramen för projektet. Ett problem som beskrivs i arbetet med *En kommun fri från våld* är att rektorerna inte är med i arbetet, vilket gör att det saknas mandat att arbeta med frågan i skolan. De strategifunktioner som har intervjuats betonar vikten av att alla har samma uppfattning om vad våld är för något. De säger även att det handlar om organisationens värdegrundsarbete och att kommunen står enade i frågan.

Sandvikens kommun gör en satsning för bättre uppväxtvillkor för barn och unga som går under namnet Spira. Spira bygger på Communities that Care (CTC)⁵⁹, en vetenskapligt framtagen samverkansmodell från USA. CTC tar vara på engagemanget hos lokalsamhällets aktörer. Exempelvis kommunen, bostadsbolag, föreningar, myndigheter, civilsamhälle och boende, för att tillsammans åstadkomma förändring. Arbetet delas upp i två spår (förebyggande och främjande) och syftet är att undanröja riskfaktorer, tillsätta skyddsfaktorer och kvalitetssäkra främjande insatser i barns uppväxtmiljöer. Även om Spira inte har ett uttalat våldspreventivt fokus så är många av de risk- och skyddsfaktorer som man arbetar med desamma som de inom våldsprevention.

Det finns två strategifunktioner inom kvinnofridsområdet: en preventionsstrateg och en processledare på IFO. Preventionsstrateg har det samordnande ansvaret för kommunövergripande våldsförebyggande arbetet, bland annat som sammankallande av nätverk, *En kommun fri från våld*, deltagare på länsstyrelsens nätverksmöten, samordna kampanjer med mera. En annan uppgift är att se till att frågan lyfts i verksamhetsdokument och att stötta förvaltningarna och även IFO staben. Preventionsstrategens arbete beskrivs vara inriktat på extern samverkan med andra förvaltningar. Fokus ligger på förebyggande arbete. Samverkan sker i samverkansforum och nätverk. Det finns ett nätverk som heter *Våld i nära relationer*⁶⁰ som preventionsstrategen samordnar. Där finns representanter från polisen, Sandvikenhus, fältsamordnare, barn- och familjehälsa, omsorgsförvaltningen, kvinnojour, tjejjour, elevhälsan och IFO. Det är ett forum för informationsutbyte där man delger varandra lägesbilder. Det finns ännu inte någon förebyggande ansats utan det ska utvecklas mer framöver. Det pågår ett arbete för att se över hur det ska göras, dessutom finns en samverkan i och med Machofabriken⁶¹ som innebär att fältsamordnarna är ute i skolorna och utbildar.

⁵⁹ CTC står för Communities that care - samhällen som bryr sig. CTC är forskningsbaserad modell för ett långsiktigt förebyggande- och utvecklingsarbete. Se [Forskning ska förbättra barn och ungas uppväxtvillkor - Sandvikens kommun](#)

⁶⁰ När intervjun ägde rum fanns endast två nätverk: Fokusgrupp mot våld IFO och Våld i nära relation. Nätverket våld i nära relation har sedan dess upphört och i stället bildat två nya nätverk: En kommun fri från våld och referensgrupp mot våld.

⁶¹ Machofabriken är ett verktyg för arbete för jämställdhet och mot våld bland unga.

Goda exempel utifrån trappans samverkansnivå 4, samverkan

- *En kommun fri från våld*, innebär att ha en gemensam utgångspunkt för hela kommunen.
- En fördel att ha flera olika samverkansstrukturer utifrån behov, problemområde och målgrupp.

Processledare inom IFO har våld som en del av sin tjänst och ansvarar för att sammankalla och leda arbetet med Fokusgrupp våld IFO. Preventionsstrategen och Processledare IFO samverkar i stor grad och gör till exempel gemensamma kunskapshöjande insatser. Processledaren på IFO arbetar internt inom IFO med våld men deltar även i länsstyrelsens nätverk. Det betyder att det finns en dubbel representation från Sandvikens kommun i det nätverket. Informanten beskriver att det finns en fokusgrupp kring VINR, skolnärvaro och samverkan mellan socialtjänst och skola. Syftet med fokusgruppen är att öka kompetensen i gruppen för att stärka upp arbetet kring VINR och HRV. Ett antal socialsekreterare från olika enheter har gått en utbildning i att utreda, förstå och kunna göra bedömningar i sådana ärenden. Det finns en spetskompetensgrupp inom IFO som vidareutbildar sig och kan fungera som bollplank till övriga kollegor. De är IFO:s ambassadörer och omvärldsspanar, sprider kunskap, stöttar och handleder sina kollegor. Informanten berättar att de har testat olika samverkansformer mellan olika enheter och det finns förslag på aktiviteter och kompetenshöjande insatser.

Goda exempel utifrån trappans samverkansnivå 2 och 3, samsyn och samarbete

- Ha en fokusgrupp med syfte att öka kompetensen och stärka upp arbetet kring våld i nära relationer och heder.
- Utbilda medarbetare i att utreda, förstå och bedöma i ärenden som rör VINR.
- Ha en spetskompetensgrupp inom IFO.

Det pågår ett arbete med att revidera och se över handlingsplanen gällande VINR inom IFO. Även arbetet med systematisk uppföljning behöver bli bättre vilket framkom efter genomgång av frågorna kring VINR i Öppna jämförelser. Det blev då tydligt för dem var luckorna finns och vad som behöver förbättras. Informanten berättar att en sak som uppmärksammats utifrån Öppna jämförelser är att i ärenden med en utsatt kvinna som har barn så utreds ärendet på socialtjänstens mottagnings- och utredningsenhet för barn och inte på vuxenenheten. Den rutinen är bra för barnperspektivet, men informanten menar att då kan vuxenperspektivet istället bli åsidosatt. Informanten beskriver att socialtjänsten samverkar med kvinnojouren och det pågår samtal med Sticken för att se över hur den samverkan kan se ut. Samverkan sker även med barnahuset utifrån ärenden som hamnar där och i samband med olika utbildningsinsatser. Samverkan och hjälp vid behov upplevs vara lätt med de flesta parter. När det gäller Region Gävleborg finns det en utmaning, vilket främst beror på en otydlighet vad gäller vilken vårdinstans som är aktuell.

Socialtjänsten

Informanterna berättar att Sandviken har en funktionsindelad socialtjänstorganisation med en mottagnings- och utredningsenhet och en placerings- och familjerättsenhet för barn och ungdomar 0-20 år samt en vuxenenhet. Informanten för mottagnings- och utredningsenheten berättar att hen ingår i olika samverkansgrupper. I några grupper ligger fokus på våld i nära relationer. Socialtjänsten samverkar i ett särskilt forum för öppenvården med förskolerektorer och barn- och familjehälso,

andra samverkansparter är BVC och MVC. På lokal nivå finns olika nätverk där mottagnings- och utredningsenheten är representerade. Där lyfts enskilda situationer och ärenden utifrån kunskaps- och metoduspekter och där diskuteras det utifrån "hur gick det när vi gjorde så" och vad de har ansvar för och inte. Samverkan sker både i en arbetsgrupp med medarbetarrepresentanter och i en styrgrupp med chefer. Samverkan är främst inriktad på uppföljning och har som fokus att tydliggöra ny lagstiftning med mera. Samverkan sker även med Barnhus Gävleborg och det är även främst genom barnhus som samverkan och kontakt med polisen sker i våldsärenden som gäller barn. Informanten reflekterar över att våld i nära relationer är svårt för många att förstå, det finns en bristande kunskap och många är osäkra. Hos yngre barn är det svårare att se att de är utsatta, uttrycken kan vara mer svårtolkade och det kan vara svårare att ta på vad det är. Det kan vara flera saker som var för sig inte är skäl för oro men som kan bli skäl till oro när de läggs samman.

Placerings- och familjerättsenhetens främsta samverkanspart vid våld i nära relationer är polisen och vid behov även kvinnojouren. En annan samverkanspart är Stickan⁶² som de har möjlighet att rådfråga och i vissa fall hänvisa klienter till. Regionen är enligt informanten inte med i det inledande skedet och inte i någon stor utsträckning. Det sker även samverkan med polisen i ärenden där behov av skydd finns. Samverkan handlar främst om när socialtjänsten ska berätta, vad som får berättas och hur man ska skydda de utsatta. Vid dessa tillfällen görs alltid en risk- och skyddsbedömning.

Vuxenenheten samverkar med kvinnojouren, polisen och regionen (exempelvis vid läkarbesök), men det finns inga bestämda strukturerade möten utan sker i varje enskilt fall. Vid behov kan även skyddsplacering ske till annat skyddat boende i landet. Informanten beskriver att det finns en intern samverkan i deras förvaltning, en våldsfokusgrupp och att det är handläggare/behandlingspersonal som är med där. Samverkan internt sker även från fall till fall. När det gäller ärenden med kvinnor med barn är det olika hur de utreds. Ibland utreds bara kvinnan på vuxenenheten och ibland tillsammans med barnet på mottagnings- och utredningsenheten. Uppskattningsvis utreds en handfull fall per år där en kvinna är utsatt för våld.

Elevhälsan

Informanten beskriver att i Sandviken finns en sammanhållen elevhälsa och att elevhälsan är en stödfunktion till grundskolan, gymnasieskolan och särskolan⁶³. Specialpedagogerna, skolkuratorerna och skolköterskorna har sin arbetsplats på skolorna. Skolläkaren, skolpsykologerna och skollogopederna arbetar över alla kommunens skolor. Elevhälsan deltar i kommunens nätverk utifrån arbetet med VINR. Samverkan sker även med socialtjänsten, Ringblomman⁶⁴, S:t Lukas Gävleborg och Region Gävleborg (barn- och familjehälsa eller ungdomsmottagningen).

Informanten beskriver att elevhälsan främst har elevens perspektiv, men att de även har ett helhetsperspektiv på alla nära relationer mellan barn och föräldrar. Våldsutsatthet upptäcks i möten med eleven. Eleven kan på olika sätt visa att den blivit utsatt, men det förekommer även att eleven själv berättar att den är utsatt. Våldsutsatthet kan upptäckas genom indikationer, att personalen ser och hör saker som ger oro men det kan också upptäckas eller märkas i mötet med vårdnadshavare. Informanten lyfter även arbetet med *Stopp min kropp* som är ett arbete för att stärka eleverna att prata om sin kropp och sätta gränser. En annan sak som nämns är forskningsprojektet SAW som är ett samarbete med Högskolan Gävle och Mittuniversitetet där man pratar om social-, fysisk, psykisk- och sexuell hälsa m.m.

⁶² Krismottagning för män. Ideell organisation.

⁶³ 2 juli 2023 ske en namnändring av särskolan till anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola.

⁶⁴ Öppenvårdsinsats som har i uppdrag att stötta familjer.

5.6.2 Hedersrelaterat våld

I Sandvikens kommun har det enligt informanterna inte funnits något specifikt fokus kring HRV inom satsningen kring en *kommun fri från våld*. Här skiljer sig de båda kartlagda kommunerna åt eftersom Ljusdals kommun har ett uttalat fokus på HRV. Sandvikens kommun har inget speciellt fokusområde som rör HRV. Både preventionsstrateg och processledare inom IFO sitter dock med i länsstyrelsens HRV-nätverk och ser på så sätt till att den typen av våld är representerat i vårt lokala arbete. Samverkan sker med externa aktörer som barnahus och polismyndigheten.

När det kommer till hedersrelaterat våld beskriver informanterna att samverkan sker med barnahus och polisen.

Socialtjänsten

Enligt informanten på placerings- och familjerättsenheten sker det mycket samarbete med polisen som rådfrågas för risk- och skyddsbedömning i hedersrelaterade ärenden. En annan samverkanspart är länsstyrelsen utifrån deras ansvar för frågorna. Informanten uppger att samverkan även sker med både skolan och ungdomsmottagningen. Kring de mindre barnen sker det även samverkan med BVC och familjecentralerna. Hedersärendena är ofta komplicerade men den ena informanten beskriver att kunskapen kring frågorna finns i Sandviken då det varit ett prioriterat område i organisationen.

Informanten på vuxenenheten berättar att det är få fall som handlar om HRV och att samverkan sker på samma sätt som i samband med VINR. Den absolut vanligaste åtgärden är skyddat boende i annan stad och det kan vara i samarbete med kvinnojouren där. Sedan övergår det till en utslussning i den nya staden.

Elevhälsan

Informanten berättar att elevhälsan behöver fortsätta träna på att se tecknen på HRV. De har gått en del vidareutbildningar och kurser, men uttrycker att ytterligare kunskap kan behövas för att upptäcka fall av HRV.

5.6.3 Våld i unga parrelationer

Våld i ungas parrelationer var ett av de områden som lyftes som förslag att prioritera i *En kommun fri från våld*. Efter att intervjuerna genomförts har det framkommit att preventionsstrategen har ett pågående samarbete med polismyndigheten när det gäller våld i ungas parrelationer. Bland annat har det genomförts besök på en av Ung fritids mötesplatser för tjejer och under kampanjveckan En vecka fri från våld genomfördes en digital föreläsning för länets alla elever i åk 9 om just våld i ungas parrelationer. Den föreläsningen är nu återkommande varje år och görs i samarbete med länsstyrelsen.

Socialtjänsten

Informanten från placerings- och familjerättsenheten berättar att samverkan kring våld i unga parrelationer ser olika ut beroende på vad det handlar om och om ungdomen fortfarande bor hemma eller bor själv. Om det är problem som inte socialtjänsten kan hjälpa till med hänvisar de vidare. Socialtjänsten samverkar i dessa ärenden med ungdomsmottagningen, skolhälsovården och kvinnojouren/tjejjouren.

Elevhälsan

Enligt informanten är det vanligt att frågan om våld i unga parrelationer lyfts i högstadiet och gymnasiet. Skolsköterska och skolkurator har mycket dialog med eleverna om exempelvis hur en sund parrelation ska vara utifrån sexualitet. Om det framkommer en utsatthet uppger informanten

att vårdnadshavare och socialtjänst kontaktas samt att polisanmälan eventuellt görs. Informanten säger att elevhälsan även kan hänvisa till ungdomsmottagningen.

5.6.4 Barn som har utsatts för och upplevt våld

På en övergripande nivå beskrivs att det finns en bra samverkan externt med barnahus i ärenden kring barn som utsatts för och upplevt våld. En av strategierna säger att det finns ett bra flöde mellan socialtjänsten och barnahus. Inom kommunen sker samverkan i den här typen av ärenden mellan skola, förskola och IFO. Informanten upplever att de som samverkar delar problembilden men att det behövs mer kunskap för att kunna upptäcka utsatthet i tid.

Socialtjänsten

I ärenden som rör utsatta barn beskriver informanten från mottagnings- och utredningsenheten att det finns samverkan mellan hens enhet och med öppenvården när det gäller både akutstöd första dagen och vid insatser av olika omfattning. Det finns även ett frekvent samarbete med för-, grund- och gymnasieskolan. När barn ska förhöras av polisen, så skjutsar socialtjänsten barnen tillsammans med skolpersonal till förhöret. Skolans personal medverkar för att göra det tryggt för barnet och ser till att det fungerar bra att genomföra förhöret. Enligt informanten är det inte heller ovanligt att besöka barn på skolan om det finns en oro för barnet. Mellan kommuner och Region Gävleborg beskriver informanten att det finns en tydlig gränsdragning och att regionen är tydliga med att de jobbar med symtom. Informanten upplever att det är svårt att veta vilka insatser som pågår för barnet och hur ärendet utvecklar sig hos den andra myndigheten. Till exempel får socialtjänsten inte alltid veta om barnet har kontakt med BUP.

Enligt informanten finns det inte några gemensamma organiserade externa samråd och då uppstår svårigheter i gränsdragningen kring vems uppdrag och ansvar det är. Informanten säger att:

Det är ett luddigt uppdrag som lämnas över från staten.

Informanten menar att varje verksamhet har för stort utrymme att kunna säga ja eller nej till vad den ska göra och att det därmed bygger mycket på enskilda personers attityder och åsikter. Samverkan underlättas inte av att samtliga verksamheter har brist på personal. Informanten upplever att de organisatoriska förutsättningarna för samverkan saknas. Det finns visserligen en operativ välfärdsgrupp, men det är alltid någon verksamhet som har personalbrist vilket påverkar möjligheten att samverka. Informanten från placerings- och familjerättsenheten berättar att hens enhet samverkar i olika insatser med Sandvikens Familjecenter (SFC) barn- och familjehälsa, familjecenter, skola och förskola.

Vuxenenhetens informant berättar att det finns intern samverkan hos IFO kring att arbeta mer familjecentrerat. Det ska alltid vara barnfokus i alla ärenden och fokus på alla barn de möter i olika sammanhang även när det är ärenden på Ekonomienheten eller på Örtagården⁶⁵.

Elevhälsan

Informanten berättar att det finns rutiner för hur det ska gå till att göra anmälan till socialtjänsten till exempel hur information till vårdnadshavare ska gå till. Vid anmälan om utsatthet för våld kontakter IFO vårdnadshavare och informerar om att de ska prata med deras barn. Det finns enligt informanten behov av samordning och samverkan. Ett exempel är att socialtjänsten kan störa polisens utredning om de tar kontakt med barnet före polisen och ofta dröjer polisen, ibland upp till två veckor, med att

⁶⁵ Kommunalt HVB i Sandviken för vuxna personer.

påbörja sin utredning. Den fördröjningen kan göra att barnet inte längre kan eller vill berätta för polisen vad som hänt.

Sammanfattning

Även i Sandvikens kommun sker samverkan inom området främst under paraplyet *En kommun fri från våld*. Det finns två olika strategiska funktioner som arbetar med frågorna den ena specifikt inom socialtjänsten och den andra övergripande och tvärssektoriellt. Ägandeskapet för frågorna ligger tydligt hos dessa funktioner men de olika tvärgrupperna som finns försöker fördela ansvaret och ägandeskapet. *En kommun fri från våld* hade representanter från de flesta förvaltningarna, det kommunala bostadsbolaget samt förtroendevalda.

IFO samverkar mycket internt mellan sina olika enheter och externt samverkar de med BVC och MVC och i ett särskilt forum för öppenvården och med bland annat förskole rektorer och barn- och familjehälsa, Barnahus, polisen och kvinnojouren.

Elevhälsan deltar i kommunens nätverk utifrån arbetet med VINR. Samverkan sker även med socialtjänsten, Ringblomman, S:t Lukas Gävleborg och Region Gävleborg (barn- och familjehälsa eller ungdomsmottagningen).

Samverkan sker på flera olika nivåer enligt trappan främst på nivå 1 och 2 med rådgörande samtal och samsyn men även till viss del på nivå 3 och 4 med samarbete och samverkan på både strukturell och individuell nivå.

5.7 Kvinnojouren och tjejjouren i Sandvikens kommun

5.7.1 Våld i nära relationer

Informanten berättar att kvinnojouren har ett skyddat boende. De letar fler eller större boende då det befintliga boendet ofta är upptaget. Boendet måste vara handikappanpassat och det behöver vara säkerhetsanpassat om kvinnan behöver fly därifrån. För placering på boendet behöver kontakt först ha etablerats med socialtjänst eller polis. Kvinnojouren samverkar med många i kommunen. Samverkan sker med socialtjänst, föreningar och hyresvärdar exempelvis störningsjouren på Sandvikenhus. Kvinnojouren har precis startat ett samarbete med Sandvikenhus där kvinnojouren kan bistå med samtalsstöd. De är även med i en samverkansgrupp/nätverksgrupp som sammankallas av kommunen och deltar på så sätt i möten med fältverksamheten varje eller varannan månad. Det finns ett projekt *Våld i nära relation* som ska avslutas men det kommer att övergå i ett annat projekt. I projektet ingår kvinnojouren tillsammans med Sandvikenhus, socialtjänsten, polisen, skolor och Komvux/SFI.

Till största del upplevs den samverkan som kvinnojouren och tjejjouren deltar i fungera bra och det är socialtjänsten som är den närmaste samverkansparten. Det är ofta socialtjänsten eller kvinnojouren som först kommer i kontakt med de hjälpsökande. Ett ytterligare sätt att samverka är i de fall någon behöver slussas ut från skyddat boende, då tas kontakt med hyresvärd.

Tjejjouren *Vilja* har problem med att de upplever att de inte tas på samma allvar som kvinnojouren. En anledning kan vara att tjejjourens existens inte har varit lika stabil som kvinnojourens. Kontaktvägarna in till vuxenheten och fältverksamheten beskrivs till viss del vara personbundna. Informanten från tjejjouren är ute mycket i skolorna och informerar men det fungerar inte så bra. Informanten upplever att det finns problem med att det inte pratas om VINR i skolorna, det uppmärksammas inte. Dock finns planer på att starta ett samarbete med en ungdomsgård och hålla träffar där. Informanten berättar att det finns ett stort behov av samverkan då det finns många olika sorters utsatthet på skolorna som inte uppmärksammas av lärare och rektor enligt henne. Ett exempel som informanten beskriver är att prostitution var helt normaliserat bland ungdomarna på en skola.

5.7.2 Hedersrelaterat våld

På kvinnojouren och tjejjouren i Sandviken sker samverkan kring hedersrelaterat våld på samma sätt som med våld i nära relationer generellt och upplevs fungera bra. Den stora skillnaden beskrivs även av dem, precis som av kvinnojouren i Ljusdal, vara att det krävs en större försiktighet i hedersärendena. Det är exempelvis säkerhetsmässigt mer som står på spel för kvinnojouren om det är en hedersvåldsutsatt kvinna som behöver bo i det skyddade boendet. Kvinnojouren behöver ställa fler frågor till socialtjänsten om ärendet för att veta hur de ska förhålla sig.

5.7.3 Våld i unga parrelationer

Enligt informanten sker samverkan på samma sätt som för VINR generellt. Informanten berättar att det finns en machoattityd bland killarna när de är ute i skolorna. Tjejerna är tysta och killarna säger vad de vill. Det finns ännu ingen samverkan med Machofabriken.

5.7.4 Barn som har utsatts för och upplevt våld

Informanten berättar att vid kontakt med kvinna eller tjej så ställs alltid frågan om de har barn och om de har sett, hört eller varit utsatta själva. Då hjälper representant från kvinnojouren/tjejjouren till att förklara att våld inte är okej och kontakt tas med socialtjänsten och det görs eventuellt en polisanmälan.

Sammanfattning

Kvinnjouren i Sandviken och tjejjouren *Vilja* samverkar främst med socialtjänsten men även med föreningar och Sandvikenhus. De är också med i en samverkansgrupp som sammankallas av kommunen och har återkommande regelbundna möten med fältverksamheten.

Samverkan sker på flera olika nivåer enligt trappan främst på nivå 1 och 2 med rådgörande samtal och samsyn men även till viss del på nivå 3 och nivå 4 med samarbete och samverkan på både strukturell och individuell nivå.

5.8 Region Gävleborgs samverkan i Sandvikens kommun

5.8.1 Våld i nära relationer

Sandvikens Familjecentral och Barn- och familjehälsa Västra Gästrikland

Intervjuer har gjorts med två informanter som båda representerar familjecentral⁶⁶ samt barn- och familjehälsa⁶⁷, men den ena är chef och den andra är medarbetare (läkare). En av informanterna berättar att det finns en särskild samverkansgrupp med benämning *Våld i nära relation*. Gruppen samordnas av kommunens preventionsstrateg. Där deltar representanter från barn- och familjehälsa, polis, brottsofferjour, primärvård, socialtjänst, omsorgsförvaltningen och kvinnojouren. Det har funnits olika projekt runt VINR. En av informanterna är läkare på familjecentralen och hen berättar att som läkare samverkar man inte med så jättemånga i sin roll. Det är dessutom bara läkarmottagning en dag i veckan på BVC. Läkaren deltar inte vid gemensamma möten med andra på hälsocentralen. Läkaren arbetar även på hälsocentral och inte heller där finns det några regelbundna möten med socialtjänsten eller kvinnojouren. Läkaren tror däremot att det psykosociala teamet får ta emot en hel del sådana ärenden. Hen berättar att frågorna även diskuteras kollegor emellan, men att de skulle behöva lyftas oftare. Hen beskriver att vid besök på BVC är mannen ofta med, vilket försvårar arbetet om det finns misstankar om att något inte står rätt till. En orsak till att mannen är med kan vara att han kan språket bättre men det kan även vara en kontrollerande funktion. Det är barnet som är patienten och eftersom sköterskan träffar barnet oftare kan hen ha bättre koll än läkaren på om någon utsatthet finns.

Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Gävle

Sandvikens kommun tillhör BUP i Gävle. På BUP i Gävle finns två enheter dels mottagnings- och utredningsenheten och dels behandlingsenheten. Skriftliga svar har inkommit från en representant för mottagnings- och utredningsenheten och intervjuer har genomförts med två representanter för behandlingsenheten. Informanten för den förstnämnda verksamheten menar att det inte finns någon återkommande samverkan. Informanterna från behandlingsenheten berättar att de i enskilda ärenden samverkar med flera kommuner, barn- och familjehälsan, habiliteringen, socialtjänsten och barnkliniken. Terapeuten på BUP gör orosanmälan till socialtjänsten oavsett om det gäller oro för våld i nära relation eller oro för omsorgssvikt, det finns en vana att göra orosanmälningar och de har goda rutiner för att göra dem. BUP:s roll och uppdrag är att ta den utsattes parti. Anmälan görs redan vid misstanke och det behöver inte vara så att barnet eller ungdomen berättat att det skett något. Samverkan sker främst och oftast via SIP exempelvis samverkar BUP med familj, socialtjänst, skola, habiliteringen och LSS via SIP. Ofta föregås SIP mötet av ett tjänstemannamöte. SIP används otroligt mycket berättar informanterna och ibland kanske det skulle behövas mer av andra typer av samverkansmöten. Det är skolan som kallar till majoriteten av alla SIP-möten. Det förekommer andra typer av samverkan där BUP deltar. Bland annat har de samverkansmöten med Sandvikens ungdomsmottagning och barn- och familjehälsa två gånger per termin. De deltar vid behandlingskonferenser varje vecka där svåra ärenden tas upp och BUP har också representanter i den operativa välfärdsgruppen.

Då informanterna samverkar i ärenden med flera kommuner görs en jämförelse mellan hur samverkan med Sandvikens kommun och grannkommunen Gävle ser ut. En skillnad är att det finns ett mer utbrett arbete med frivilliga insatser i Gävle än i Sandviken. Informanterna föredrar den organisering som Gävle kommun har då den ger ett större utbud av insatser för familjerna. BUP:s roll gentemot föräldrarna är att hänvisa dem vidare till rätt instans om de behöver stöd och hjälp. Informanterna anser att rollfördelningen mellan BUP och socialtjänsten är tydlig. Det är

⁶⁶ På familjecentralen hittar du en samlad service riktad till dig som förälder och dina barn: MVC, BVC, Familjestöd och Öppna förskolan.

⁶⁷ Barn- och familjehälsan är en psykosocial verksamhet inom primärvården för blivande föräldrar, barn 0-12 år och deras familjer.

socialtjänsten som gör skyddsbedömningen. Det förekommer även ärenden där barn är utsatta för våld av sina syskon vilket kan göra skyddsbedömningen än mer komplex. Informanterna berättar att socialtjänsten har ansvaret för att göra farlighetsbedömningar. BUP har på eget initiativ gjort någon enstaka utifrån att ärendet varit aktuellt hos dem.

På BUP:s behandlingsenhet ställer man en screeningfråga om VINR, men det kan ta ett par år innan barn eller ungdom berättar om hen är utsatt.

Psykiatrisk mottagning Sandviken och Beroendecentrum Gävle

Informanten som är chef på vuxenpsykiatriska mottagningen påbörjade sitt uppdrag mitt under pandemin och sedan dess har det inte funnits så mycket kontakter utåt. Hos medarbetarna finns det en grupp kuratorer som har börjat intressera sig för VINR. De har bland annat lyssnat på föreläsningar som kvinnojouren i Sandviken har haft. En kurator ska gå en utbildning om HRV. Några andra ska gå en kurs i MI (motiverande samtal) om VINR. Utbildningarna syftar till att se hur de ska kunna bistå i samverkan och tanken är att få verktyg för att bygga upp samarbete och samverkan externt. Informanten berättar att det framkommer i samtal med patienterna att våld förekommer i hemmet. Där ser man att det idag brister i hur man ska prata om våld idag och man vill kunna bemöta de utsatta på ett bättre sätt. Om någon berättar att den är utsatt för våld eller utsätter annan för våld så tas kontakt med socialtjänst om patienten godkänner det. Det kan även göras polisanmälan om patienten är den som utsätter annan. Orosanmälningar till socialtjänsten görs när det handlar om barn till våldsutsatta. Om det är en gravid utsatt kvinna tas kontakt med MVC.

Informanten från beroendecentrum berättar att beroendevården i Gästrikland samverkar med alla kommuner/socialtjänster i Gästrikland om det skulle finnas behov av det. Patienten behöver i de flesta fallen ge sitt medgivande till att samverkan ska ske. När det gäller LVM, LVU och orosanmälan för barn så kan samverkan eller rapportering ske utan patientens medgivande. Beroendecentrum samverkar även med bland annat polis, akutsjukvård, familjehälsa, primärvård och anhöriga om det skulle behövas. Vid nybesök på beroendecentrum finns frågan om hot och våld med på alla kartläggningssamtal precis som frågor om livsgnistan och suicid. Det ställs både frågor om patienten blivit utsatt för våld eller utsatt någon annan för våld, om det finns barn i familjen samt om det förekommer kriminalitet. Patienten kan välja att inte svara på frågan, men enligt informanten så väljer de kanske inte att svara på frågorna första gången, men ofta i ett senare skede när det har etablerats en relation mellan personal och patient. Om svaret är ja på frågan om hot och våld kontaktas socialtjänsten om patienten godkänner det. Om svaret inte är helt tydligt ställs frågan igen vid ett senare tillfälle. Oftast svarar inte patienten ja direkt utan det kan komma efter ett tag.

Informanten berättar att om patienten är utsatt för våld eller utsätter annan för våld hänvisar de till Blåklodan, Stickan, Grinden och det sitter även anslag uppe i väntrummet på mottagningen. Precis som BUP har beroendecentrum kontakt med bland annat både Gävle och Sandvikens kommun och informanten upplever att det inte går lika bra att samverka med Sandvikens kommun som med Gävle kommun. Främst utifrån att det inte finns en lika naturlig mottagare i Sandviken som det gör i Gävle på grund av hur de respektive organisationerna ser ut. Beroendecentrum har en filial i Sandviken men det är få patienter där. Informanterna upplever att det är svårare att få kontakt med socialsekreterare i Sandviken än i Gävle.

Gott exempel utifrån trappans samverkansnivå 1, samtal

- Viktigt med en tydlig mottagare för att kunna samverka.

I Gävle sitter de inte samlokaliserade som de gör på Beroendecentrum i Ljusdal. Informanten tycker att organiseringen på beroendecentrum i Gävle är att föredra då de, som hen säger:

Sköter det vi ska göra och är inte inne och tullar på varandras som det kan vara när det sitta samlokaliserat.

Hen anser att vid samlokalisering använder man varandra på fel sätt. En gång i månaden är det samverkansforum där ärenden tas upp med patientens medgivande. Psykiatrin är sammankallande till dessa forum och kallar beroendecentrum och socialtjänsten. Alla kan bereda ärenden dit. Det upplevs som ett bra forum för att lösa problem. Det som tas upp handlar inte i så stor utsträckning om våld i nära relationer utan mer om andra frågor som sjuklighet och samsjuklighet. Det har inte funnits något fall med en våldsutsatt kvinna i Sandviken, däremot i Gävle. Det beroendecentrum gör är att stödja kvinnan och uppmuntra henne att göra polisanmälan och kontakta socialtjänsten. Att kvinnan är våldsutsatt kan journalföras så att det inte syns utåt för eventuell våldsutsatt partner.

5.8.2 Hedersrelaterat våld

Sandvikens Familjecentral och Barn- och familjehälsa Västra Gästrikland

Informanten från familjecentralen berättar att en barnmorska bedriver sitt arbete med elevhälsan på det kommunala gymnasiet en dag i veckan. När ungdomsmottagningens centralt placerade lokaler säs upp och de fick nya lokaler på sjukhuset kunde det mätas hur de mötte en större procentandel av ungdomarna genom arbetet ute på skolorna.

Gott exempel utifrån trappan samverkansnivå 4, samverkan

- Anpassa arbetssätt efter behov såsom att en barnmorska bedriver elevhälsoarbete på det kommunala gymnasiet en dag i veckan.

Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Gävle

Informanterna beskriver att på behandlingsenheten fungerar samverkan på samma sätt som våld i nära relationer generellt. Informanten från mottagnings- och utredningsenheten beskriver att det inte finns någon återkommande strukturerad samverkan, men i enskilda ärenden sker samverkan med socialtjänst och polis.

Psykiatrisk mottagning Sandviken och Beroendecentrum Gävle

Enligt informanten har vuxenpsykiatrin inte något större samarbete med någon annan kring hedersrelaterat våld. En tanke med att vidareutbilda medarbetare inom området handlar om att kunna samverka mer. Avsikten är att samarbete ska finnas både då de är ålagda att samverka och då intresse finns hos vuxenpsykiatrin. Enligt informanten från beroendecentrum finns det nästan inga kvinnor av utländsk härkomst som söker vård på beroendecentrum, endast män. Informanten tror att skälet är att det är mer skamfyllt för kvinnor att ha ett beroende. Många utlandsfödda män söker däremot hjälp. Generellt är det även fler män än kvinnor som söker hjälp oavsett födelseland.

5.8.3 Våld i unga parrelationer

Sandvikens Familjecentral och Barn- och familjehälsa Västra Gästrikland

Enligt informanten finns det ett återkommande arbetssätt hos familjecentralen för att fånga upp unga blivande föräldrar. Det finns särskilda föräldragrupper för dem eftersom deras förutsättningar

ser annorlunda ut. De är flera som samverkar och hjälps åt kring gruppen där alla tar sina bitar: barnmorskan pratar om graviditet och förlossning, socialtjänsten pratar om föräldrarollen och BVC och förskolan informerar om sina delar. Det finns även ett projekt som drivs av länsstyrelsen *babysimulatoren* där en docka programmeras med olika behov och sedan följer BVC upp hur det gick att ta hand om dockan.

Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Gävle

Informanten uppger att BUP:s mottagnings- och utredningsenhet inte har någon återkommande samverkan med någon, förutom att det sker en konstant samverkan med Ungdomsmottagningen som tillhör samma verksamhetsområde. Informanterna från behandlingsenheten berättar att våldsärenden förekommer och att när de dyker upp får de göra en anmälan på den utsatta till socialtjänsten eftersom en ny journal inte kan öppnas på den som inte är patient.

Psykiatrisk mottagning Sandviken och Beroendecentrum Gävle

Enligt informanten möter inte vuxenpsykiatrin våld i unga parrelationer. På Beroendecentrum uppger informanten att samverkan alltid sker med socialtjänsten i ärenden som handlar om unga under 18 år.

5.8.4 Barn som har utsatts för och upplevt våld

Sandvikens Familjecentral och Barn- och familjehälsa Västra Gästrikland

Informanten uppger att medarbetare från verksamheterna har varit med i olika samverkansgrupper utifrån barns utsatthet, bland annat med barnahus. Det finns dokument, handlingsplan och rutiner för hur de ska ge stöd och hänvisa vid behov. Barn- och familjehälsa finns med som stöd till de utsatta vid behov.

Barn- och ungdomspsykiatrimottagning Gävle

Enligt informanterna samverkar BUP:s utrednings- och mottagningsenhet i individuella ärenden med exempelvis socialtjänsten och de hänvisar till öppenvårdsinsats för barn, men det finns inga återkommande samverkansmöten.

Psykiatrisk mottagning Sandviken och Beroendecentrum Gävle

Informanten berättar att vuxenpsykiatrin tidigare har haft samarbete med Sandvikens kommun. De hade gemensamma träffar och utbildningar och de mötte föräldrar och utsatta barn. Sedan tog Sandvikens kommun över ansvaret och samarbetet trappades ned. Det upplevs vara en stor fråga hur barn mår utifrån förälderns mående när föräldern har mått dåligt under en längre tid. Enligt informanten görs det alltid orosanmälan och det är otroligt viktigt att bedömningen inte görs på beroendecentrum utan att det överläts till socialtjänsten att göra den.

Sammanfattning

Region Gävleborgs olika verksamheter som är kopplade till Sandvikens kommun samverkar inom området främst i individärenden och ofta enligt givna strukturer och riktlinjer såsom SIP. Alla informanter beskriver en anmälan till socialtjänsten utifrån oro som en form av samverkan med socialtjänsten.

Familjecentralen och Familjehälsa beskriver att samverkan sker i den särskilda samverkansgrupp med benämning våld i nära relation som samordnas av kommunens preventionsstrateg.

När det kommer till BUP är det är vitt skilda svar från de olika verksamheterna i när det kommer till samverkan inom området. På mottagnings- och utredningsenheten beskriver informanten att det inte finns någon återkommande samverkan. På behandlingsenheten däremot finns samverkan både med flera kommuner och med barn-och familjehälsa, habiliteringen, socialtjänsten och barnkliniken i enskilda ärenden. Samverkan sker främst och oftast via SIP.

Vuxenpsykiatrins informant berättar att de upplever att de behöver vidareutbilda sig för att kunna samverka mer både internt och extern. Beroendecentrum samverkar med alla kommuner/socialtjänster i Gästrikland om det skulle finnas behov av det. Det finns även samverkansforum där psykiatrin, beroendecentrum och socialtjänsten deltar.

Samverkan sker på flera olika nivåer enligt trappan främst på nivå 1 och 2 med rådgörande samtal och samsyn men även till viss del på nivå 4 med samverkan på både strukturell och individuell nivå.

5.9 Mandat för samverkan

Här presenteras resultaten kring frågan om upplevelse av mandat i tabellform utifrån hur informanterna själva beskrivit det. Här sker en indelning efter yrkesroll eftersom det i resultatet framkommit störst skillnad mellan just chefer och medarbetare i upplevelsen av att ha mandat i samverkan.

Det finns en tydlig skillnad mellan medarbetare och chefer både i synen på mandat, upplevelsen av att ha mandat, att ha delegerat mandat för att delta i samverkan och för att ta beslut i samverkansgrupper.

Medarbetarna reflekterar över förutsättningarna för att kunna samverka och hur delegeringen av mandat ser ut i de olika samverkansgrupperna. Det finns skillnader i vilket mandat de olika deltagarna har vilket gör att samverkan försvåras. Det framkommer att det händer att den som sitter med i samverkan inte har mandat att ta beslut, utan kanske bara mandat att ta med sig informationen tillbaka till sin verksamhet. Cheferna tycker att det är tydligt att mandat finns för att samverka, är av uppfattningen att de som deltar i samverkan har mandat för att delta och för att ta beslut enligt sin roll.

Chefers upplevelse	Medarbetares upplevelse
Alla som sitter med i samråd har fullt mandat att arbeta med ärendet.	Alla har chefer och chefers chefer att förhålla sig till.
Man har de mandat man har helt enkelt.	Ofta är den som är med i samråd inte den som bestämmer.
I ett behandlingsärende har medarbetarna det mandat de behöver. Initialt kan planering ske tillsammans med cheferna, men sedan är det ingen som frågar chefen hur de ska behandla eller hur de ska göra. Vid samverkan i enskilda ärenden har medarbetarna ett ganska stort mandat, men vissa frågor behöver dock stämmas av på chefsnivå.	Kvinnojouren upplever att deras röst inte är den starkaste. Mandatet är inte så starkt och kvinnojouren är ofta bortglömd.
Inom vuxenpsykiatrin finns mandat att samverka om förtroende om samtycke från patienten finns. Det är stark sekretess, men samtycke bryter sekretessen.	Har det mandat jag har som socialsekreterare och kan samverka utifrån det. Mycket som gör att vi inte samarbetar handlar om brist på kunskap om vad som är sekretessbrytande.
I enskilda fall har verksamhetschefen mandat, men om det ska skrivas något samverkansdokument är det nivån över som har mandat att göra det	Det är olika, vissa har mandat att vara med och ta emot information men knappt mandat att föra det vidare. Det finns generellt mindre mandat kring genomförande. Vissa har jättemycket mandat. Det är samordnat i kommunen mellan de olika förvaltningar vilket mandat som gruppen ska ha. Hur mandatet ser ut är helt beroende av position.
Det mesta finns det mandat till att besluta. Ofta är det förpratad med någon av cheferna.	Generellt att det finns för lite mandat vid samverkan. De flesta har mandat att delta men även det kan variera, någon kan anses samverka för mycket. Rektor/chef kan anse att den medarbetaren försvinner för mycket från den ordinarie verksamheten.
En chef från vuxenpsykiatrin menar att vid möten generellt så har medarbetarna mandat utifrån de ramar som finns.	En har sitt mandat från sin chef och rektor att föra förskolans talan, att företräda och ta beslut i nätverket för <i>En kommun fri från våld</i> . Hur det ska göras samråds med rektor.
Beroendecentrums chef berättar att mandat finns att kalla till en SIP och att det bör användas om det behövs.	Det är korta vägar till beslut
Vet vad som är rimligt och vem som har vilket ansvarsområde. Det är korta vägar till beslut och våld i nära relationer är ett prioriterat område.	
Mandat finns utifrån att skolgången ska bli så fungerande som möjligt för eleven. Skolan är det enda som är pliktbelagt.	

5.10 Informanternas förbättringsförslag och identifierade problemområden

Under den här rubriken presenteras de förbättringsförslag som informanterna har givit. I samtalen med informanterna har det till stor del framkommit vad som görs inom kvinnofridsområdet i den aktuella verksamheten, till exempel vad det finns för utbildningsinsatser eller projekt. Vad som görs har framhållits mer av många informanter än själva samverkansfrågan. Ibland kan det vara ett sätt att visa att frågan är levande, trots att det inte finns så stor samverkan med andra om den.

Det som framkommit i intervjuerna gällande förbättringsförslag och problemområden har ordnats i tre grupper. Vid presentation av varje grupp finns en koppling till teorier och kunskap om våld och samverkan som tagits upp under tidigare kapitel. De tre grupperna är:

- **Mer kunskap om VINR, samverkan och varandra**
Socialstyrelsen menar att okunskap och otillräckliga rutiner kan leda till att kvinnor och barn inte får det stöd som de behöver.
- **Samverka mer och med fler**
Enligt Socialstyrelsen är VINR ett mångskiftande problem och därför behöver flera samverka kring den utsatta.
- **Arbetsätt och organisering**
Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärds kartläggning fastslår att samverkan mellan olika aktörer är en framgångsfaktor för att skydda de utsatta. Samtidigt omfattas arbetet av en mängd utmaningar och präglas till stora delar av verksamhetens organisering och den struktur som omger dessa organisationer.

Mer kunskap om VINR, samverkan och varandra	Samverka mer och med fler	Arbetsätt och organisering
<p>Det behövs en samsyn kring vad våld är och vad våld ger för konsekvenser. Mer kunskap om vad våld är, vad våld i nära relationer är, vad hedersrelaterat våld är. Det behövs ett kunskapslyft i hela samhället. Definitionerna behöver vara lika.</p>	<p>Samverka mer, mer nätverkande, delge varandra mer information och delta i gemensamma utbildningar även över organisationsgränserna. Bjuda in varandra mer till tvärssektoriella samverkansforum.</p>	<p>En gemensam koordinator där alla parter har ett nummer in och det kan vara en deljänst mellan kommun och region. Dit ringer den som har ett fall med en våldsutsatt som det behöver samverkas kring. Då är det någon som tar över och kallar alla som behöver vara med, driver på, håller tempo i processen och slutför och sammanför det som behövs. Den funktionen skulle också kunna ha en återkopplande funktion till samverkansparterna.</p>
<p>Definiera samverkan på samma sätt. Samverkan är inte envägskommunikation som vid orosanmälningar.</p>	<p>Våld i nära relationer är inte bara en IFO-fråga, det krävs samverkan.</p>	<p>Implementera i ordinarie verksamhet. Gå från att arbeta i olika projekt till att arbetet blir en del av verksamheten.</p>
<p>Mer kunskap om varandras organisationer. Större kunskap om vilka mandat som finns och varandras arbetsprocesser och ansvarsfördelning. Det skulle underlätta med gemensam tydlig lathund där sådana saker skulle framgå.</p> <p>Ta reda på hur det ser ut hos andra. Ses och prata om hur man arbetar och hur man kan dra nytta av varandra.</p>	<p>Ta ett samlat grepp kring hur det ska samverkas kring våldsutövare.</p>	<p>Ge mandat och möjlighet till samverkan. Det är till exempel problem med samverkan utifrån underbemanning, då prioriteras inte samverkan.</p>
<p>Vad kan respektive organisation/huvudman erbjuda? Flera har lyft frågan om vad regionen har att erbjuda utsatta människor när det kommer till stöd i kris.</p>	<p>Ta kvinnojourerna på allvar både samhället i stort och övriga aktörer.</p>	<p>Olika huvudmän gör att det blir krångligare. Önskvärt om det kunna vara mer sömlöst och mindre byråkrati. Samverkan kan även vara att det är lätt att nå varandra och det ska inte alltid behövas en SIP.</p>
<p>Genvägar till krisstöd hos regionen exempelvis BUP och psykosociala teamet på hälsocentralerna har lyfts av socialtjänsten.</p>	<p>Måste jobba på att tillsammans med sina samarbetspartners både vara öppen och lyhörd inför varandras ansvar och första hitta ytan där man har ett gemensamt ansvar.</p>	<p>Det kan uppstå problem med samverkan även internt, mellan exempelvis socialsekreterare behandlare, om det är olika chefer.</p>
<p>Större kunskap i skolorna om vad BUP är och när insatser där sätts in. Exempelvis tydliggöra att terapi inte sätts in under pågående trauma, trygghet behövs först.</p>	<p>Nationell samverkan skulle vara bra när skyddsplacering sker på annan ort. Idag är det svårt med samverkan i de fallen.</p>	<p>Titta på tidigare lyckade samverkansforum som avslutats eller är på väg att avslutas.</p>
<p>Mer förebyggande arbete, <i>En kommun fri från våld</i> är ett steg i rätt riktning.</p>	<p>Skulle behövas en bättre samordning kring skyddsboende med kvinnojourer för att hitta platser. Idag står många ensamma med frågan och ringer runt.</p>	<p>Våldsutsatta vuxna behöver få stöd för sin våldsutsatthet inte bara stöd utifrån sitt föräldraskap. Viktigt att ha både ett barn- och vuxenperspektiv.</p>

6. Avslutande kommentarer

Samverkan kan vara många saker och rymmer många perspektiv. Samverkansområdet kvinnofrid skär på olika sätt, på olika nivåer och genom olika ansvarsområden vilket gör det mer komplicerat och komplext att samverka kring, både internt och externt. Det råder en samstämmig bild av att det är dessa faktorer som gör att samverkan är så viktigt inom kvinnofridsområdet.

Det finns en tydlig skillnad mellan medarbetare och chefer i både synen på mandat och upplevelsen av att ha mandat och att ha delegerat mandat för att delta i samverkan och för att ta beslut i samverkansgrupper. Cheferna är av uppfattningen att de som deltar i samverkan har mandat för att delta och för att ta beslut enligt sin roll. Medarbetarna menar att det alltid finns en chef att förhålla sig till. De upplever också att det händer att den som sitter med i samverkan inte har mandat att ta beslut, utan kanske bara mandat att ta med sig informationen tillbaka till sin verksamhet.

Båda kommunerna som är med i kartläggningen deltar i *En kommun fri från våld*. På det sättet finns det likheter i hur de har tagit sig an kvinnofridsområdet. Samtidigt finns det skillnader i respektive kommuns samverkansstrukturer utifrån deras organisation. En skillnad är huruvida alla förvaltningar är delaktiga eller inte i de samverkansgrupper som finns. En problemformulering i båda kommunerna handlar om vikten av att få med skolans representanter på ett tydligt sätt i det strategiska och strukturella arbetet kring VINR. Det framkommer även skillnader i hur Region Gävleborg samverkar med de två olika kommunerna och hur samverkansstrukturerna ser ut. Exempelvis är det vanligare med samlokalisering i Hälsingland än i Gästrikland. Hur detta påverkar samverkan är det svårt att uttala sig om och det finns även olika uppfattningar om vilken lokalisering som är att föredra. Det som kan sägas, och som även samsjuklighetsutredningen pekar på, är att samverkan kan underlättas vid samlokalisering.

Det är tydligt i den här kartläggningen att bilden av vad samverkan är skiljer sig åt mellan våra informanter. Som en teoretisk modell av vad samverkan kan vara har vi presenterat samverkanstrappan. Utifrån den är det möjligt att se var i processen mot samverkan verksamheterna befinner sig. Ett exempel är att flera informanter beskriver att de har en samverkan med socialtjänsten i och med att de gör en orosanmälan. Det är svårt att klassificera en orosanmälan som samverkan utifrån samverkanstrappan. Dels på grund av att en anmälan vid oro är en lagstadgad skyldighet i de flesta yrken som våra informanter arbetar i. Dels eftersom en orosanmälan är en envägskommunikation.

Samtidigt pågår det många olika processer som är högre upp på samverkanstrappan och det finns även tydliga exempel på den typ av samverkan som samverkanstrappan definierar som just samverkan. Den senare sker oftast internt i de olika organisationerna. Samverkan, enligt samverkanstrappan, uppstår när alla parter har ett gemensamt mål och de arbetar var för sig utifrån sina förutsättningar för att bidra med sin del för att nå målet. Den samverkan som sker under *En kommun fri från våld* hamnar i många fall under den definitionen. En annan dimension av samverkan är om den sker i strategiska grupperingar eller om den sker vid behov och på individbasis, det vill säga om samverkan sker systematiskt eller inte. Av naturliga skäl kan det upplevas vara tydligare att arbeta på individnivå med att lösa konkreta frågor. På samma sätt är det viktigt att ta upp frågan om våld på ett systematiskt sätt i de samverkansstrukturer som finns. Att arbeta på strategisk nivå ställer högre krav på organisatorisk tydlighet och struktur.

Det framkommer tydliga skillnader mellan hur informanterna beskriver syftet med samverkan utifrån vilken verksamhet de kommer ifrån. Det är mer strategisk samverkan i de två kommunerna än i regionen då informanterna från regionen beskriver samverkan mer på individnivå. I kommunerna

finns ett flertal olika strategiska samverkansgrupperingar under paraplyet *En kommun fri från våld*. När samverkan sker på individuell basis kan den även ske på olika sätt. Antingen mer strukturerat, som genom en SIP eller mer ad hoc, som genom att lösa den situation som uppkommit för en individ med flera samverkande åtgärder. Vid våldsutsatthet kan samverkan på individuell basis även behöva ske på flera sätt och med ett flertal olika aktörer. Till exempel genom att det behöver ordnas skyddat boende genom kvinnojouren, läkarundersökning som ordnas av regionen, samordning kring utredning av orosanmälan respektive polisanmälan av socialtjänsten respektive polisen.

En annan sak som framkommer är att även i de fall där det finns en systematik i samverkan, som i *En kommun fri från våld*, så spelar det personliga engagemanget in. För att undvika att samverkan blir personbunden, eller "eldsjälsstyrd", är det viktigt att framhålla funktionen hos den som är en del av samverkanstrukturen och inte densamma intresse för att samverka. Om samverkan ska fungera fullt ut behöver det råda jämvikt i intresset för frågan eller intresset för att samverka. Till exempel upplevs rektorerna i den ena kommunen inte lika intresserade av samverkan i frågan, trots det mandat de sitter på. *En kommun fri från våld* upplevs inte fungera som det paraply det är tänkt att vara på grund av en obalans i intresse mellan de olika delarna av kommunen.

Kartläggningen visar på flera exempel av samordnad samverkan där det tydligaste exemplet är de båda kommunernas deltagande i *En kommun fri från våld*. Som vi har redovisat finns viss evidens för att en samordnad samverkan kan medföra att de utsatta erhåller mer stöd både för sig själva och sina barn. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att samordnad samverkan är ett förhållningssätt och inte en enskild åtgärd, vilket medför att innehåll och val av åtgärder kan variera stort mellan de olika aktörerna.

Vid samverkan över organisationsgränser är det viktigt att mottagaren är organiserad på ett tydligt sätt. När det kommer till Region Gävleborgs interna samverkan framkommer det ett behov av en tydligare samordning inom området kvinnofrid, till exempel olika utbildningsinsatser. Informanterna beskriver att idag ordnar var och en utbildning på egen hand, för sin verksamhet, eller så beskrivs att utbildning och kunskap saknas. Det senare gäller inte bara i regionen utan att mer kunskap om våld behövs nämns av i stort sett alla informanter.

Generellt efterlyser informanterna en kontinuerlig, tillgänglig och obligatorisk utbildning för alla som arbetar inom området våld i nära relationer. Detta inkluderar specifikt riktad utbildning om exempelvis hedersrelaterat våld och förtryck. Det finns redan utbildningar både i kommunerna, inom Region Gävleborg och hos via länsstyrelsen. Men det finns behov av ett samlat grepp och ett tydligt uttalat kunskapskrav. En sådan utbildning skulle kunna vara en del av introduktionsutbildningen för nyanställda hos de olika myndigheterna exempelvis en del av introduktionsprogrammet i Region Gävleborg

En sista sak att ta med sig är att det är svårt att isolera problemområden från varandra. Det behövs en helhetssyn på individen och hens behov och då behövs samverkan i allra högsta grad.

KÄLLOR

Litteratur

- Andersson, O. & Mobäck, R. (2022). *Våld i nära relationer i Gävle kommun: En medborgarundersökning*. [FoU-rapport - Våld i nära relationer i Gävle kommun \(regiongavleborg.se\)](https://regiongavleborg.se)
- Brottsförebyggande rådet (Brå). (2014). *Brott i nära relationer: En nationell kartläggning*. (Rapport 2014:8). [2014 8 Brott i nara relationer.pdf \(bra.se\)](https://www.brar.se/2014/8/Brott_i_nara_relationer.pdf)
- Danermark, B. & Kullberg, C. (1999). *Samverkan: Välfärdsstatens nya arbetsform*. Studentlitteratur.
- Ekström, V. (2016). *Det besvärliga våldet: Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer*. [Doktorsavhandling, Linköpings universitet]. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:957007/FULLTEXT01.pdf>
- Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte). (2022). *Förebyggande arbete och riskhantering av våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck: En systematisk kartläggning*. <https://forte.se/publikation/forebyggande-arbete-och-riskhantering-av-vald-i-nara-relationer-och-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/>
- Gilbert, R., Spatz Widom, C., Browne K., Fergusson D., Webb, E., & Janson, S., Child Maltreatment 1 Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *Lancet* 2009; 373, 68–81. Publicerad online 3 december 2008. DOI:[10.1016/S0140-6736\(08\)61706-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(08)61706-7)
- Halvorsen, K. (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*. Studentlitteratur.
- HSLF-FS 2022:39. *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer*. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmanna-rad/2022-6-7967.pdf>
- Jess, K., Lyrberg, A., & Nehlin Gordh, C. (2021). *Jag och min familj: En studie av programmets effekter*. <https://www.regiongavleborg.se/globalassets/samverkanswebben/utveckling-samverkan/valfard-gavleborg/fou-valfard/projekt-och-uppdrag/sammanfattande-rapport-jmf-21-04-30.pdf>
- Kampstra, R. P., Ashayeri, J., & Gattorna, J. (2006). Realities of Supply Chain Collaboration. *CentER Discussion Paper* (59). <https://doi.org/10.1108/09574090610717509>
- Korkmaz, S. (2021). *Youth Intimate Partner Violence in Sweden: Prevalence and Young People's Experiences of Violence and Abuse in Romantic Relationships* [Doktorsavhandling, Stockholms universitet] DiVA. [Youth Intimate Partner Violence in Sweden \(diva-portal.org\)](https://www.diva-portal.org/urn:nbn:se:di-va:diva-17111)
- Kunskapsguiden. (10 mars 2023). *Samverkan*. <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/barn-och-unga/yrkesrollen-inom-socialtjanstens-barn--och-ungdomsvard/samverkan/>
- Lindberg, K. (2009). *Samverkan*. Liber.
- Länsstyrelsen Gävleborg. (2019). *Behovsinventering resurscentra. Hedersrelaterat våld och förtryck Gävleborg 2019*. <https://xn--vldsfrivardag-pfb.se/wp-content/uploads/2020/01/lansstyrelsen-gavleborg-mans-vald-mot-kvinnor-behovsinventering-resurscentra-rapport-uppdaterad-200122.pdf>

Löfström, M. (2022). Samverkan – välfärdssektorns ständiga utmaning. *Äldre i centrum* 3/2022

Mattsson, T. (2013). Motstånd och neutralisering: Kön, makt och professionalitet i arbetet med våld i nära relationer. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 20 (3-4) 150-167.

<https://doi.org/10.3384/SVT.2013.20.3-4.2433>

Sveriges kommuner och regioner (SKR) (2013). *För kvinnofrid – mot våld i nära relationer: Positionspapper*.

Socialstyrelsen. (2016). *Våld. Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer* (Artikelnummer 2016-6-37) <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2016-6-37.pdf>

Socialstyrelsen. (2018). *Dödsfallsutredningar 2016-2017*. (Artikelnummer 2018-1-37). <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-1-37.pdf>

Socialstyrelsen. (2022). *Socialstyrelsen föreskrifter och allmänna råd*. (HSLF-FS 2022:39). <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmanna-rad/2022-6-7967.pdf>

SOU 1995:142. *Att röja hinder för samverkan – Egenmakt – Arbetslinjen*.

SOU 2021:93. *Från delar till helhet – En reform för samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet*. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/11/sou-202193/>

SOU 2022:70. *En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn*. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2023/01/sou-202270/>

Sweco. (2022). *Slututvärdering En kommun fri från våld 17 mars 2022*.

Trygged, S., Hedlund, E., & Kåreholt, I. (2013). Våldsutsatta kvinnor drabbas av långsiktiga negativa ekonomiska konsekvenser. *Socialmedicinsk tidskrift* 90 (4), 604-612.

Trygged, S., Hedlund, E., & Kåreholt, I. (2014) Living in Danger. Previous violence, socioeconomic position, and mortality risk among women over a 10-year period. *Social Work in Public Health* 29 (2), 114-20. <https://doi.org/10.1080/19371918.2013.776350>

Åsbrink, P. (2022). *Att dokumentera socialtjänstens insatser för vuxna: Aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2021, i jämförelse med 2018–2020*. FoU rapport 2022:4. [Att dokumentera socialtjänstens insatser för vuxna \(regiongavleborg.se\)](https://www.regiongavleborg.se/att-dokumentera-socialtjanstens-insatser-for-vuxna)

Åsbrink, P. (2023). *Att dokumentera socialtjänstens insatser för vuxna: Aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2022*. [Opublicerat manuskript].

Övriga källor

Länsstyrelsen Östergötland. (9 mars 2023). Hedersförtryck.se. [Vad är hedersrelaterat våld och förtryck? - Hedersförtryck \(hedersfortryck.se\)](https://www.hedersfortryck.se/vad-ar-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/)

Polismyndigheten Gävleborg (2022). Statistik om anmälningar om brott i parrelation

Socialstyrelsen. (10 mars 2023). *Öppna jämförelser av våld i nära relationer*.
<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/oppna-jamforelser/socialtjanst/vald-i-nara-relationer/>

Region Gävleborg. (2013). *Överenskommelse Länsledning Välfärd*. Diarienummer 259/13.
[Overenskommelse Länsledning Välfärd \(regiongavleborg.se\)](https://regiongavleborg.se/overenskommelse-lansledning-valfard)

Region Gävleborg. (2023). *Länsledning Välfärd struktur deltagare 2023*. Ej publicerad PPT.

Länsstyrelsen
Gävleborg

 Region
Gävleborg

NORDANSTIGS
KOMMUN

Söderhamns
kommun

Hudiksvalls
kommun

OCKELBO
KOMMUN

Edsbyn & Alfta
Ovanåkers kommun

Hofors Kommun

Gävle kommun

BOLLNÄS

KOMMUN

LJUSDALS

KOMMUN

Sandvikens Kommun